

Euphonia

Revistă de cultură muzicală

Editată de Filarmonica Pitești • Nr. 10, Anul III • Septembrie-Noiembrie 2012 • 3 lei

Dan Grigore:

„Radioul a fost pentru mine, de mic copil, o școală.” **26**

Christian Zacharias:

„Radioul este foarte important pentru a ajuta artiștii, mai ales tinerii artiști”

20

DANDEDIU:

*„O scrisoare pierdută”,
O galerie de monștri
extrem de simpatici* **38**

RadiRo

**Jurnal
de festival** **16**

Euphonia

Revistă de cultură muzicală

Apare sub egida Consiliului Local al Municipiului Pitești și a Primăriei Municipiului Pitești

Editată de Filarmonica Pitești

Apare cu sprijinul Asociației culturale „Prietenii Filarmonicii”

Donații și sponsorizări: Filarmonica Pitești, cod fiscal nr. 22086364,
cont bancar: RO17TREZ0465010XXX005818 deschis la Trezoreria Pitești

Cuprins

08

28

32

58

04
Don Quijote, miercuri,
într-o capitală europeană

08
Record de audiență
la deschiderea
stagiunii Orchestrei
Naționale Radio.

13
Confesiuni,
cu dirijorul
Theo Wolters

24
Maxim Vengerov:
„Radioul este cea
mai importantă
sursă pentru
popularizarea
muzicii clasice
și a evenimentelor“

28
Ruxandra Donose:

„În momentul
în care cânti
la radio, bucuria
de a comunica
este mai mare.“

36
Liviu Prunaru și
Gabriel Croitoru...
în oglindă.

30
Ion Marin:
„Mă bucur enorm
să fiu pe scenă
în România.“

58
Luiza Borac:
„Muzica este o forță
care ne leagă și
care ne încălzește
sufletele.“

44
Dirijorul
Tiberiu Soare

Deviza:
„Fiți asemenea
zeilor, și zeii
vă vor iubi!“

52
Vioara
lui Enescu
s-a reîntors la sate.

62
Wolfgang
Amadeus Mozart
în universul
cameral al
duo-ului pianistic.

38

44

43

58

Euphonia FILARMONICA PITEȘTI

Director fondator:
Jean Dumitrașcu

Proiect editorial finanțat
de Administrația
Fondului Cultural
Național. Preț: 3 lei.

Redactor-șef:
Oltea Șerban-Părau
Redactori:
Grigore Constantinescu,
Anamaria Spătaru, Adina Dragomir,
Virgil Oprina, Mihai Cosma, Mihaela
Fulgeanu-Matei
Corector: Ion Teianu
Fotografii: Virgil Oprina

Responsabilitatea asupra conținutului textelor
revine autorilor, conform legii. Manuscrisele
primite la redacție nu se înapoiază.
Foto coperta 1: Julia Wesely, www.julia-wesely.com
Foto coperta 4: Virgil Oprina
ISSN 2066 - 9003
DTP: Smart Press s.r.l.
Tipar: S.C. Argeșul Liber S.A.
Sediul redacției:
Filarmonica Pitești, Casa Cărții, etaj 2, 110013
Tel. 0248.220111, fax: 0248.212548
e-mail: filarmonica_pitesti@yahoo.com

Don Quijote,
miercuri,
într-o
capitală
europeană

**Oltea
Șerban-Pârâu
Redactor-șef**

In timp ce la Palatul Parlamentului avea loc congresul unui important partid european ce aducea la București mai mari ai Europei, la Arena Națională soseau sute de autocare cu oameni care urmau să aclame pe o parte dintre viitorii aleși ai neamului. Și pentru ca lucrurile să capete o rotunjime, demnă de o capitală europeană, alături de multe alte mici concerte de club, sau deschiderea stagiunii Orchestrei de Cameră Radio, fix în aceeași zi - și aproape în același timp - la Opera Națională din aceeași capitală a fost programat un spectacol de balet, *Don Quijote*, pe muzica lui Ludwig Minkus, o premieră din 2012.

Trebuia făcută această mică punere în pagina a programului zilei în care a avut loc acest spectacol despre care va fi vorba în cronică de față, pentru că dacă cele două importante evenimente situate în zona politicului au generat destul de multă vorbire despre viitoare eventuale fapte, oamenii care s-au aflat pe scenă au dat viață "aici și acum" fără "doar și poate" poveștii coregrafice imaginate de Marius Petipa.

Fiecare, artiști pe de o parte, politicieni, onorabili și alegători pe de altă parte, și-au asumat mai mult sau mai puțin conștient și în diferite doze spiritul poveștii lui Don Quijote, de al cărui voluntarism romantic am avea astăzi cu toții mare nevoie.

Trebuie spus din start că spectacolul a fost vesel, proaspăt, narativ și bine susținut coregrafic atât din punct de vedere tehnic, cât și interpretativ, astfel că trama – altminteri destul de sărăcuță dacă e să ne gândim că rolul lui Don Quijote, ca să nu mai vorbim de cel al lui Sancho Panza au fost mai mult niște pretexte pentru desfășurarea acțiunii – a părut nu doar inteligibilă, ci chiar antrenantă.

Baletul în patru acte și un prolog creează câmp larg de acțiune și conturare a personajelor, iar la aceasta au contribuit regia și adaptarea coregrafică semnate de Jaroslav Slavický și, respectiv, Katerina Slavicka-Elšlégrová ca asistent coregraf, scenografia Josef Jelinek, așadar o echipă din Cehia, alături de care s-au aflat două echipe numeroase pe pregătire a corpului de balet și a soliștilor. Rolul principal, cel al îndrăgostitei Kitri a fost interpretat – în

acea zi de miercuri – de Cristina Dijmaru, debutantă în rol. Frumoasa ei declarație "*spectacolul Don Quijote îți oferă o mulțime de motive să dansezi până la epuizare*" chiar a fost pe deplin asumată, atât de ea, cât și de partenerul ei, Mihai Mezei, împreună dăruind har și nu doar o corectă interpretare tehnică personajelor lor.

Sunt multe cuvinte de laudă pentru această montare, de la modul în care dirijorul Ciprian Teodorașcu a condus "ostilitățile muzicale" ale spectacolului, și până la lumini, trecând cu binemeritate și îndelungi aplauze prin întreg corpul de balet, cu mențiuni pentru Mercedes și Espado - Adina Tudor și Gigel Ungureanu (ambii debutanți în rol), Camacho - Virgil Ciocoiu, Amorașul - Mariya Lozanova, duetul... japonez Rin Okuno și Sena Hikada, perfect sincronizate în rolul focoarelor Juanita și Paquilla, Zâna Pădurii - Marina Minoiu, soliștii dansului țigănesc Camelia Soare și Ionuț Arteni, la care se adaugă rolurile de caracter, importante și bine asumate de Cătălin Caracaș - Lorenzo, Antonel Oprescu - Don Quijote, Răzvan Marinescu - Sancho Panza, Cărciumăreasa - Cristina Mitu.

Spectacolul este rezultatul unei colaborări internaționale, montarea fiind preluată de la teatrul liric din Karlsruhe (Germania), aerul cosmopolit al

spectacolului fiind întregit de alți membri ai corpului de balet – parte dintre ei prezenți și în distribuția spectacolului ce face obiectul cronicii – care vin, iată, din Japonia, Franța, Elveția și Anglia... deocamdată.

Motivul? Îngrijorător pentru un mediu cultural izolat, cum ne place să credem că nu mai suntem, dar perfect normal și simptomatic pentru o societate deschisă, cum ne-am dori să fim. Este vorba despre faptul că de niște ani buni învățământul liceal de specialitate nu mai furnizează valori măcar la nivel de corp de balet, așa că managementul instituției a deschis porțile colaborării, pe bază de concurs către cetățeni ai altor state.

Urmarea? În mod evident, mentalitatea s-a mai schimbat, și nu în rău, dacă e să luăm în considerare actul scenic, de fapt singurul care contează.

Și chiar dacă oameni veniți din toată țara și din toată Europa au umplut miile și, respectiv, zecile de mii de locuri ale sălilor Palatului Parlamentului și, respectiv, ale Arenei Naționale în aceea zi de miercuri, scandând pentru ce va fi să fie, tot s-au mai găsit câteva sute care să aplaude cu frenezie în sala Operei Naționale din București, niște artiști adunați, iată, din multe colțuri ale lumii, pentru forța culturală și artistică a faptelor lor scenice.

***Record de
audiență la
deschiderea stagiunii
Orchestrei
Naționale Radio***

**Mihai
Cosma**

Mai mult sau mai puțin tentați/contrariați de reclama din pagina de (in)cultură a **României libere**, unde se anunța cu litere de-o șchiopă că celebra Carmina Burana va veni la București pentru deschiderea stagiunii Orchestrei Naționale Radio (!), sute de spectatori au luat cu asalt Studioul „Mihail Jora”, umplut până la refuz, ca niciodată, inclusiv pe culoarele interioare dintre sectoarele sălii. Dincolo de incredibila gafă a așa-zișilor jurnaliști, toate biletele erau vândute încă cu două săptămâni înainte de eveniment, devoalându-se pe de-o parte bucuria reluării concertelor după vacanță, pe de altă parte magnetismului muzicii lui Orff, omniprezentă în tot felul de ipostaze, de la concertele lui Michael Jackson până la cine știe ce reclamă ori ilustrație de film documentar sau videoclip.

Din fericire, concertul a meritat atenția spectatorilor. Chiar dacă alăturarea de piese din program mi s-a părut ușor stranie (un *Concert* de Mozart + celebra cantată scenică a lui Orff confundată cu o misterioasă solistă), a fost o seară reușită, potențată și de prezențe solistice de marcă. Mă refer în primul rând la Luiza Borac, tot mai des invitată la București, care a cântat minunat *Concertul nr. 21 în do major pentru pian și orchestră de Mozart K467*, dovedind că dispune de resurse stilistice inepuizabile, naturalețea și emoționalitatea din această partitură clasică completându-se la modul ideal cu opțiuni repertoriale extrem de variate, de la Bach la muzica zilelor noastre, gravate pe tot mai multe CD-uri de interpret. Cele două bisuri (Mozart – Rondo-ul „alla turca” din *Sonata Nr. 11 în La major*, K.331/300i și un fragment dintr-o cantată de Bach, în transcripție pianistică) au consfințit un succes binemeritat, care se înscrie pe traiectoria tot mai împlinită pe care o are cariera internațională a interpretei românce stabilite în Germania, la Hanovra.

Carmina burana este în mod cert un demers sortit izbânzii, spectaculozitatea muzicii lui Orff (neumbrită de textul inaccesibil multora, dar tradus acum pentru spectatorii de la Sala Radio) fiind

”

**Luiza Borac,
tot mai des invitată
la București,
a cântat minunat
*Concertul nr. 21 în do
major pentru pian și
orchestră de Mozart.***

”

***Carmina burana*
este în mod cert un
demers sortit izbânzii,
spectaculozitatea
muzicii lui Orff fiind
suficientă pentru
atragera unor
aplauze entuziaste..**

suficientă pentru atragerea unor aplauze entuziaste. Potențată de mișcările teatrale ale dirijorului Tiberiu Soare, această muzică plină de vivacitate ritmică, de contraste, de inventivitate, îmbibată într-un parfum arhaic fasonat prin mijloace moderne, s-a bucurat de o primire entuziastă din partea publicului. Și, până la urmă, așa cum nefastul rating dă cota unei instituții mass-media, așa și aplauzele și numărul de spectatori oferă un barometru organizatorilor vieții de concert. Judecat după succesul de public, concertul de deschidere a fost, fără îndoială, un mare eveniment, și nu e nimic rău în asta. Personal rămân însă cu regretul că, de exemplu, nu s-a mai cântat demult o piesă simfonică de Jora în sala care îi poartă numele și că muzica românească din perioada ei de maxim profesionalism este mutată de pe afișe în grila de emisiuni, uitându-se parcă denumirea de „Națională” din denumirea orchestrei.

Revenind la „buclușa” Carmină, s-a observat, din păcate, faptul că în prezent Corul academic (condus cu măiestrie de Dan Mihai Goia) este totuși subdimensionat pentru grandoarea unei partituri precum cea de vineri seara. Câți au observat? Revenim iarăși la rating, la sala plină, la aplauzele entuziaste și am putea răspunde: prea puțini. Și totuși, politica de a nu reocupa locurile din cor rămase vacante, pe o perioadă de foarte mulți ani, își spune cuvântul, calitatea fiind uneori tributară și factorului cantitativ, mai ales în situația unor sonorități monumentale.

Nu aș vrea să închei fără a evidenția contribuția de cea mai înaltă clasă a Irinei Lordăchescu la conturarea traseelor solistice, tânăra soprană (recent aureolată de reușitele de la Glyndebourne, Moscova și Sankt Petersburg) dovedind o dată în plus clasa ei internațională și sporindu-ne speranțele pentru o și mai rapidă afirmare în marile teatre lirice, acolo unde a demonstrat că îi este locul. Nu-mi este ușor să găsesc aceleași cuvinte entuziaste și la adresa baritonului Iordache Basalic ori a tenorului Robert Nagy, solicitați din plin de dificultățile quasi-instrumentale ale partiturii.

Prin urmare, să ne bucurăm de triumful concertului inaugural și să nădăjduim că, nu peste mult timp, succesul facil va fi fundamentat și prin gesturi culturale și patriotice (sper că nu vă deranjează cuvântul) de mai mare rafinament istorico-muzical, de care noua conducere a formațiilor muzicale este capabilă.

„Toate locurile în picioare s-au ocupat!”

**Adina
Dragomir**

Merg des la Sala Radio. Aproape în fiecare săptămână. Când am citit că stagiunea se deschide cu *Carmina Burana* și *Concertul pentru pian și orchestră de Mozart* (care pentru mine este una dintre cele mai sensibile lucrări ale lumii clasice - când o ascult simt cum fiecare notă îmi trece prin sânge) m-am gândit că lumea va umple sala. De fapt, a fost mai mult decât atât.

Pe General Berthelot, pe trotuar, grupuri, grupuri de oameni. Strada, blocată de mașini. Taxiurile încearcă inutil să fenteze aglomerația. Toată lumea merge într-un singur loc. La Sala Radio. Și sunt mulți. Zeci, sute.

În fața sălii, alte sute de oameni (mulți tineri și foarte tineri) asteaptă să intre.

Este prima dată când văd coadă la bilete pentru... locuri în picioare. Este prima dată când cei de la intrare abia fac față numărului de „blatiști”. Este prima dată

când simt cum se creează stări încă dinainte de a începe concertul.

Plasatoarele sunt luate pe sus de spectatorii cu bilete care își caută locurile în sală. Cei fără bilete sprijină pereții. Zeci de tineri se „întrec” pentru locurile... de pe scări. „E lux să găsești un loc pe scări”, spune un băiat în tricou și blugi. Mă uit în sală și am impresia că mai este nevoie de încă una pentru a-i cuprinde pe toți.

Un hipster înalt cu părul pară pus pe bigudiuri, cu o geantă atârândă pe umăr, cu celălalt umăr lipit de ușă, se uită ușor speriat către sală. „Ce cauți?”, îl întreb în așteptarea unui răspuns care să îmi dea un început de reportaj. „Nu știu...”, răspunde pierdut, mi-au spus babacii că e un concert la Sala Radio care nu trebuie pierdut chiar dacă stau în picioare și acum... nu știu unde să stau în picioare pentru că e ocupat peste tot”. Țasta e începutul de reportaj! „E prima dată când vii la Sala Radio?”, îl întreb triumfătoare. „Da, sigur nu și ultima!”, îmi răspunde cu un zâmbet larg și se așază pe ultimul loc liber de pe scara centrală.

Este minunat să vezi fețe noi, tinere, vii, curioase, în așteptarea muzicii. Îmi găsesc loc tot pe scări. Sus de tot. Lângă niște studenți la Conservator.

Concertul începe. Luiza Borac, la pian. Tiberiu Soare dirijează Orchestra

Națională Radio. Sunetul viorilor este ușor, cald, mângâietor. Închid ochii și zâmbesc. Spectatorii îl iubesc pe Mozart. Și pe Luiza Borac. O cheamă de două ori înapoi pe scenă. Două bis-uri cu aplauze sacadate. “A fost corect, bun tehnic”, spune o studentă, “dar parcă nu prea s-a implicat” continuă ea. Mie mi-a plăcut. Mult de tot.

La pauză ne pregătim pentru a doua parte. *Carmina Burana* de Carl Orff. Sala rămâne la fel de plină. Se umple și scena. Vine toată orchestra. Apoi soprana Irina Iordăchescu, tenorul Robert Nagy, baritonul Iordache Basalic. Apar și membrii Corului Academic Radio și ai Corului de Copii Radio. Acum chiar toată sala respiră în același timp. Dirijorul Tiberiu Soare, la fel de exploziv de energie ca de obicei. Riguros, cu intrări exacte, se ridică pe vârfuri, se apleacă, se încruntă. Orchestra, corul, soliștii îl urmăresc pas cu pas. Cântă cu forță dar și cu emoție. Concertul se încheie în urale. Sala bubuie sub aplauzele miilor de oameni. “Minunat!”, sala strigă spre orchestră.

“Chiar că n-am văzut niciodată sala așa de plină. Cred că s-a trezit radioul, a început în sfârșit să facă reclamă concertelor, ceea ce e foarte bine, cum se și vede!”, vorbeau două doamne din fața mea... la coada spre ieșire.

Ultima seară de vară, prima seară de stagiune

**Mihai
Cosma**

A început, în 20 septembrie, noua stagiune a Filarmonicii bucureștene, care a dedicat primul său concert din această toamnă memoriei regretatei pianiste Mihaela Ursuleasa. Poate și din acest motiv publicul a venit în număr mare, dorind să asculte *Concertul în la minor* de Schumann pe care, probabil, tânăra pianistă l-ar fi cântat ea însăși, dacă nu ar fi plecat dintre noi atât de brutal și de

timpuriu. În această seară a urcat însă pe scenă o pianistă oaspete, care cu doar două zile înainte împlinise 20 de ani. Venită din Germania, Magdalena Müllerperth se află la început de carieră, după o specializare în Minnesota și la New York (la *Mannes School*, acolo unde, în anii de mijloc ai secolului XX, a susținut cursuri de măiestrie George Enescu).

Frumoasă, elegantă, tânăra pianistă din Germania a interpretat ireproșabil *Concertul*, din perspectiva celor care își doresc o redare corectă, muzicală, lipsită de incidente. A fost evidentă o lăudabilă claritate a sunetului în pasajele învolburate, o tehnicitate bine evidențiată, ca și capacitatea de a pune în valoare melodicitatea ori vigoarea ce răzbat din paginile schumanniene. Și

totuși, prezența la București a Magdalenei Müllerperth mă tem că nu va rămâne în memoria ascultători ori a criticii muzicale pentru prea mult timp. S-ar cere, cred eu, de la un solist care cântă (în deschiderea stagiunii) cu prima orchestră a țării, calități care să depășească nivelul unui bun student de la Conservator (mai ales că aceștia din urmă nu prea „au dreptul” să cânte cu Filarmonica „până nu își fac un nume”...). M-aș fi așteptat la un artist cu mai mare personalitate, cu capacitatea de a fi altfel decât corect, cu harul de a descoperi o variantă interpretativă care să te atragă, printr-o legătură specială între spiritualitatea schumanniană și eul propriu al solistei. Mai ales că (destul de greu de înțeles) pianista a fost aleasă și ca solistă a Filarmonicii „George Enescu” în turneul românilor în Germania (22-25 septembrie 2012). Un turneu mic, în două orașe, dar, totuși, turneul celei mai bune orchestre a României, sub bagheta unui maestru (Horia Andreescu) care are o bună cotă în țara lui Schumann și nu doar acolo. Aș vrea să mă înșel, dar mă tem că un asemenea solist nu va aduce plus-valoare concertelor din Germania și nu se va înscrie pe linia tradiției prezenței în compania orchestrei bucureștene a unora dintre cei mai mari soliști ai lumii, inclusiv din diaspora românească (să ne amintim doar de colaborarea, în străinătate, a Filarmonicii bucureștene cu Radu Lupu).

Altminteri, concertul a debutat cu un (prea mic) omagiu adus patronului spiritual al instituției, George Enescu, a cărei *Rapsodie a doua op. 11 în Re major* a fost prima piesă înscrisă pe afișul stagiunii. Atent construită, riguros coordonată în ceea ce privește raporturile între compartimente, cu solo-uri bine realizate, *Rapsodia* (dintre două „rele”, Enescu o prefera celei cu nr. 1) a evidențiat și de această dată capacitatea lui Horia Andreescu de a crea, cu pertinență și cu farmec, noi imagini ale unor piese arhi-cunoscute. Așa s-a întâmplat și în partea a doua, când impunătoarea *Simfonie a șasea în la major* de Bruckner a răsunat plenar pe podiumul Ateneului, trimițându-mă cu gândul la Celibidache și la admirația sa nemărginită față de compozitorul austriac. Wagneriană în orchestratie, beethoveniană în construcție, partitura acestui măreț reprezentant al simfonismului romantic târziu a fost, s-a văzut, pe placul orchestrei, care a oferit maestrului Andreescu posibilitatea unei realizări notabile care, cred eu, va fi fost și pe placul publicului german, în turneu.

„Imperialul“ pentru piteșteni

Filarmonica Pitești a ținut să deschidă, la 20 septembrie (dacă e joi, e concert, se spune la Pitești), stagiunea 2012-2013, a șasea, cu un concert simfonic extraordinar susținut de orchestră, avându-l la pupitrul dirijoral pe cunoscutul Theo Wolters, din Olanda, dar și dirijor permanent al filarmonicilor din Cluj și Sibiu, și ca solistă pe tână pianistă Georgiana

Fodor, din Cluj Napoca. În fapt, s-a pus în practică strategia instituției, aceea de a îmbina nume sonore cu tinere talente interpretative românești. Programul a fost și el unul deosebit, pentru a răspunde exigențelor publicului numeros (peste 700 de melomani), și anume *Concertul nr. 5, Imperialul, pentru pian și orchestră de Beethoven*, și *Simfonia nr. 9, Din lumea nouă, de A. Dvorák*. Theo Wolters nu era la prima colaborare cu orchestra

filarmonicii piteștene, rămânând în conștiința membrilor orchestrei și a publicului prin memorabilul concert susținut la 5 noiembrie 2009. Dacă pianista Georgiana Fodor a oferit o versiune rafinată a *Imperialului*, Theo Wolters a fost de-a dreptul brilliant, conducând cu mare finețe, dar și cu o forță de nestăpânit întreg ansamblul.

Ion Teianu

Confesiuni, cu dirijorul **Theo Wolters**

**Adriana
Gândilă**

Primul concert simfonic al stagiunii ce s-a deschis în septembrie la Filarmonica piteșteană l-a avut la pupitrul dirijoral pe olandezul Theo Wolters, conducând orchestra simfonică ce a zguduit scena Casei de Cultură a Sindicatelor cu „Imperialul” lui Ludwig van Beethoven. Un început spectaculos de stagiune pentru instituția culturală piteșteană.

Theo Wolters a fost trompetist la orchestra Concertgebown, din Olanda, cea mai renumită orchestră din lume, iar în prezent este unul dintre cei mai reprezentativi dirijori din lume. A dirijat foarte multe orchestre din întreaga lume și este solicitat, în continuare, de foarte multe filarmonici și orchestre celebre.

La finalul spectacolului, într-un moment de relaxare după solicitarea fizică și emoțională impusă de evoluția sa scenică, am avut plăcerea de a schimba câteva cuvinte cu maestrul olandez Theo Wolters, care s-au concretizat într-un interviu.

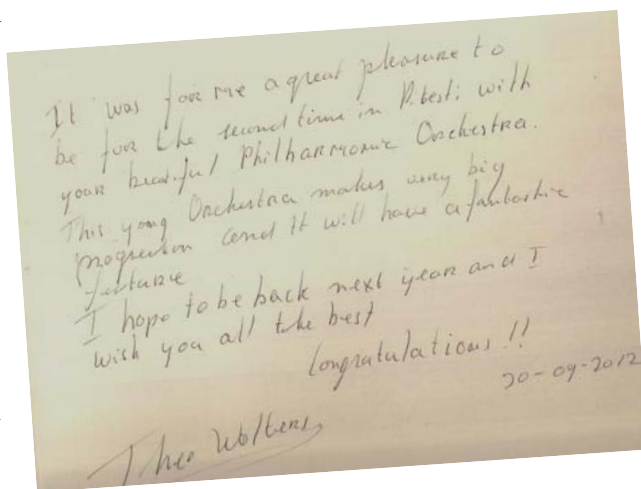
„Sunt multe locuri pe glob unde nu ai o audiență așa de bună ca aici”

Maestre, am înțeles că sunteți pentru a doua oară în Pitești.

-Da, e a doua oară.

Cum apreciați experiența din această seară alături de orchestra simfonică piteșteană?

-Foarte plăcută. Știți că a fost o vacanță destul de lungă și ca să pregătești o orchestră pentru un concert după o asemenea vacanță lungă e muncă grea.

Pentru instrumentiști e mai dificil. Dar și pentru dumneavoastră, la fel?

-Nu. Însă comunicarea pe scenă este puțin mai îngreunată, după două luni de vacanță, și este nevoie de 1-2 repetiții ca să se reia. Iar muzicienii trebuie să-și reamintească toate piesele din program și nu este deloc un program ușor.

Așa se întâmplă în mod obișnuit după fiecare vacanță?

-Da, e ceva obișnuit după vacanțe. După fiecare vacanță primele repetiții sunt cam greoaie. Este ceva normal. Iar oamenii încă se mai gândesc la razele soarelui, dar și la țuică, și la bere (râde).

Ce părere aveți despre publicul nostru?

-Este incredibil, aveți un public grozav aici. Am venit aici luni seara și i-am auzit pe Liviu Prunaru și Gabi Croitoru (care a susținut un recital în aceeași săptămână, n.r.) cântând. Iar sala era complet plină. Și când spun plină, vreau să spun că au fost 600-700 de oameni la recital. Chiar dacă a fost un recital, desigur cu soliști de renume, totuși sunt multe locuri pe glob unde nu ai o audiență așa de bună ca aici. Iar în vreme de criză, în două seri să ai o asemenea audiență mare... Două seri în aceeași săptămână e destul de mult.

Poate că publicul a fost nerăbdător după această vacanță să asculte din nou o muzică bună.

-Da, oamenii vor să se bucure și să zâmbească, să respire viața culturală.

Cum au decurs repetițiile cu solista și cu membrii orchestrei?

-Foarte bine. Pe pianistă o cunosc de la Cluj, de la Conservator, din urmă cu unul sau doi ani. Problema este că timpul pentru repetiții a fost prea scurt. Am început marți seara, două repetiții ieri și numai o repetiție generală. Ar fi fost bună încă o repetiție pentru un astfel de program, mai ales că a fost și vacanță până acum. Dar înțeleg că este o chestiune financiară și că aceasta este o problemă în țara dumneavoastră Guvernul nu vrea să dea mai mulți bani pentru cultură. Îmi pare rău pentru asta, înțeleg, dar vă

rog să aveți grijă de cultură. Știu că oriunde te-ai duce, în orice altă țară, întotdeauna cultura este prima de la care se taie din buget în caz de criză. Dar oamenii chiar au nevoie să se bucure. Și ce poți să faci stând numai acasă, fără bani?...Dar biletele nu sunt așa de scumpe aici. Așa că vă rog să aveți grijă de această Filarmonică, păstrați audiența, iar ca muzicieni încercați să păstrați întotdeauna o muzică de nivel înalt. Este important, și asta este ceea ce eu am încercat să le transmit muzicienilor în aceste trei zile cât am lucrat împreună. Încercați să faceți o muzică de care să se bucure lumea. Asta este important pentru

viitor pentru muzicieni și pentru public.

„Am decis să-mi transform hobby-ul în profesie”

Care a fost, maestre, cea mai remarcabilă experiență a dumneavoastră, ca muzician?

-Uhuhu! Am avut o viață îndelungată în cadrul orchestrelor. Am evoluat timp de 30 de ani cu diverse orchestre simfonice, unele dintre cele mai bune din lume. Cea mai frumoasă experiență pe care o am în minte tot timpul a fost odată o

simfonie a lui Beethoven cu Carlos Crivo la o televiziune din Olanda. Iar Crivo nu mai venise în Olanda de vreo 25-30 de ani. A început cu această simfonie a lui Beethoven și toți plâneau pe scenă. Înregistrarea pe care o puteți vedea pe youtube este dintr-unul dintre cele mai frumoase concerte care au fost vreodată. Acesta a fost cel mai frumos moment al vieții mele muzicale.

Când a fost asta?

-Cred că în 1983. Sau '84... Dar cred că '83. A fost totuși cu mult timp în urmă.

Care a fost persoana care v-a fost mentor, ca muzician?

-Ca dirijor? Sau ca trompetist? Sau în general?

În general, ca muzician...

-Ca muzician... a fost tatăl meu! Urmam câteva lecții de trompetă, dar și câteva cursuri de măiestrie dirijorală. Dacă îmi scormonesc printre amintiri, mereu mă poartă gândul la tatăl meu. Pe când eram trompetist și aveam vârsta de 10-11 ani, iar el dirija o formație (win band), mi-a spus: „Aici este un solo, te rog să cânti acest solo!” El mai dirija și într-o biserică, unde se cânta muzică

slow, muzică religioasă, și mi-a spus: „Eu voi cânta la clarinet sau saxofon, iar tu, te rog, ia bagheta și dirijează în timpul slujbei bisericești.” Și așa am început să dirijez. Desigur, eram foarte timid, eram tânăr, dar am făcut asta. Dar ca și copil, să simți și să faci mișcările, a fost ceva de genul „Oh, Doamne!” Ca o bombă. Incredibil, dar așa s-a întâmplat. Da, cred că de acolo a început totul și niciodată nu am uitat asta, pentru că de acolo am pornit. Și a fost cel mai important lucru pentru mine. Așa a început totul. Dar am decis foarte de timpuriu să merg la Conservator și să încerc să-mi transform hobby-ul în profesie.

Foto: Dan Răcășanu

Îmi amintesc totul foarte clar despre acea perioadă. Cred că pe la 11-12 ani visam doar la trompeta mea și să fiu muzician profesionist. Nu m-am gândit niciodată să fac o altă meserie mai târziu. Multe persoane m-au sfătuit: „Cânti fantastic la trompetă, dar ai mâini frumoase, continuă să dirijezi.” Am primit o slujbă în Amsterdam, full time. Poate o să vă gândiți că dacă am reușit ca trompetist, ar fi trebuit să mă rezum la asta, să am o singură profesie, una și bună. Dar puțin mai târziu mi-au apărut ceva probleme cu dinții și de atunci, vreme de un un an, nu am mai putut cânta în orchestră, pentru că aveam o proteză de metal în gură, pentru corectare, iar asta era o problemă gravă. Atunci am început să mă gândesc la ceea ce acei oameni mi-au spus, ceea ce m-au sfătuit ei continuu: să dirijez. Iar un prieten de-al meu mi-a zis: „Te rog, trebuie să dirijezi din nou, știi că ești bun. Trebuie să reiei din nou dirijatul.” Atunci am simțit că am făcut o greșală să renunț la asta. Nu renunțasem complet, totuși. Mai dirijam trupele de amatori winband sau în fața orchestrelor din zona unde am crescut, dar nu dirijam numai orchestre simfonice. Iar inima mea aproape că plângea să dirijez orchestre simfonice.

Acum, în Olanda, la ce orchestră sunteți dirijor?

-Sunt dirijor la Concertgebown. În aprilie voi merge la The Hake, o orchestră simfonică rezidențială, în mai voi dirija în provincia mea, unde am mai dirijat de mai multe ori, în Limburg.

Aveți undeva un job permanent?

-Jobul meu permanent? Peste tot. Merg în Olanda, Germania, Nurenberg, în Reggenhaus am fost de mai multe ori, în Koreea, merg foarte des la Seul, la diverse filarmonici. România este cea mai mare revelație a mea, este grozavă, știu deja aproape toate orașele mari și filarmonicile importante.

Înseamnă că veți reveni?

-Da, eu cred că voi reveni. Mi-a plăcut întotdeauna să împărtășesc din experiența mea și din energia mea extraordinară tinerilor. Asta îmi place cel mai mult. Acesta este unul dintre motivele pentru care vreau să continui să predau și trompeta.

RadiRo, *Jurnal de festival* 23 – 30 septembrie

**Grigore
Constantinescu**
Prof. univ. dr.

Dincolo de ideea organizării acestui festival, în alternanță cu Festivalul internațional

„George Enescu”, momentul acesta aduce în prim-plan, deocamdată la nivel european, ideea specificului formațiilor invitate. În istoria ansamblurilor simfonice apariția formațiilor orchestrale radiofonice, în secolul trecut, este un fenomen caracteristic ipostazei moderne a muzicii. Detaliind, pentru afișul primei ediții RadiRo au fost alese Orchestra Națională Radio, Orchestra Sinfonica Națională della Rai,

Orchestra Philharmonique de Radio France, BBC Symphony Orchestra, ansambluri care însumează, fiecare, cel puțin opt decenii de existență. Activitatea acestor formații se reflectă în jurnalul obligațiilor radiofoniei – stagiuni cu public și transmisii radio, înregistrări *live* din concerte și de studio. De aici dependența producției lor de microfon, de inginerie de sunet și de repertoriu. Desfășurarea programelor RadiRo

în Sala Mare a Palatului întrunește asemenea elemente, prezentarea lor fiind condiționată și de existența necesității calității sonore prin microfoanele amplasate pe scenă și amplificarea controlată de sunetiști. Rezultatele, ca și cu alte prilejuri, au fost apreciate „pro și conta” de spectatori, diferențele observându-se și în audițiile radiofonice la Radio România Cultural, Radio România Muzical sau Televiziunea națională, în direct.

Să adăugăm în comentariul finalului de sezon prezențele artistice – pe plan dirijoral, *Christian Zacharias*, totodată și directorul artistic al manifestărilor, *Juraj Valcuha*, *Ion Marin*, *Horia Andreescu*, *Jukka-Pekka Saraste*. În afara orchestrei pariziene, celelalte trei formații au susținut câte două programe, prilej de comparare și confirmare a prestației și calităților reprezentând studiourile Radio Torino - Italia, ONR - România, Radio France, BBC - Londra. Semnăturile solistice, dincolo de cvartetul *Simfoniei a IX-a* de Beethoven, au prezentat pe podiumul de concert interpretări din marele repertoriu, de la Ceaikovski - violonistul Alexandru Tomescu, la Brahms

- pianistul *Christian Zacharias*, violonistul *Maxim Vengherov*, Dvorak - violoncelistul *Jian Wang*, Max Bruch – violonista *Viviane Hagner*, Rachmaninov - pianistul *Dan Grigore*. Remarcăm și prezența Corului Academic Radio, sub conducerea lui *Dan Mihai Goia*.

Majoritatea repertorială a aparținut lui *Franz Schubert* cu patru lucrări, la care se adaugă *Beethoven* cu trei titluri și *Richard Strauss*, *Dmitri Șostakovici*, *Serghei Rachmaninov*, *George Enescu* cu câte două creații. Completarea acestui panoramic simfonic a cuprins, la Studioul de concerte al Radiodifuziunii, cinci prezențe camerale (Cvartetul „*Rivinius*”, Cvartetul „*Voces*”, „*Ad libitum*”, Orchestra de cameră Radio dirijor *Paul Meyer*-soliste pianista *Luiza Borak*, violonista *Isabelle van Keulen*).

Suma generală a impresiilor de cronicar-spectator adună buna realizare a organizării – producător Radio România, coproducători Arcub, TVR, organizator Artexim, preocuparea unei echilibrate și calitative participări artistice a oaspeților și gazdelor, reflectarea audio și video a evenimentelor prin emisiuni și transmisii de radio și televiziune.

Italianii

Invitați ai festivalului RadiRo, muzicienii care alcătuiesc *Orchestra Sinfonica Nazionale della RAI* aparțin unui ansamblu cu o istorie interesantă, deoarece reprezintă un amplu grup artistic aflat sub pecetea prestigioasă a Radiodifuziunii din Peninsula italică. După o perioadă de autonomie, în care principalele studiouri italiene – Torino, Roma, Milano, Neapole și-au format treptat propriile orchestre, a avut loc reunirea acestor ansambluri într-o unică formație națională „OSN RAI”. Acum, la pupitrul dirijoral se prezintă un tânăr șef de orchestră, de origine slovacă, care conduce, din 2009, principalele producții simfonice în țară și peste hotare. Reușitele sale l-au recomandat și pentru participarea la Festivalul internațional autumnal de la București. În cele două programe pregătite pentru acest turneu, *Juraj Valcuha* s-a impus prin autoritatea cu care îl preocupă abordarea muzicii romantice ruse – *Concertul pentru vioară* de P.I. Ceaikovski, *Simfonia a treia* de *Serghei Rachmaninov*

și a repertoriului simfonic austro-german – *Concertul nr. 2 pentru pian* de *Johannes Brahms*, poemul simfonic *Till Eulenspiegel* și *Suita de concert „Der Rosenkavalier”* de *Richard Strauss*.

Pentru o orchestră radio, repertoriul internațional, ca și diversitatea stilistică reprezintă o parte din componentele repertoriale ale transmisiilor internaționale cât și activitatea de înregistrări în studiouri. Referitor la realizările din sala de concert, pentru muzica lui *Rachmaninov* plinătatea orchestrală specifică a lăsat să primeze intervențiile solistice, umbrind blocurile armonico-polifonice în favoarea unui discurs muzical mai mult tematic decât simfonizant. Pentru a doilea program, unele probleme de detaliu au fost de asemenea parțial rezolvate în ansamblul intervențiilor sticlos ritmice din poemul straussian, fără cursivitatea narativă necesară. Totuși, suita cu muzică din opera *Rosenkavalier* i-a purtat pe interpreți, implicit și publicul, mai aproape de subiect, atrăgând aprecieri pe măsură. Mulțumiți de rezultate, italienii au oferit în ambele concerte aceleași suplimente, cu nuanțe sentimentale în muzica lui *Puccini*, cu antren dansant în cea a lui *Dvorak*.

Desigur, spectaculosul acestor programe aparține în mare parte și prezențelor solistice, ca oaspeți ai „OSN RAI”. *Alexandru Tomescu* și-a reîntâlnit admiratorii bucureșteni, dar și pe cei care îl ascultau în transmisiile radiofonice. Linia echilibrată a cântului, stăpânirea autoritară a sonorităților instrumentului preferat, *Stradivarius Elder-Voicu*, au cunoscut, dincolo de microfon, valoarea romantică a concertului ceaikovskian. Pianistul *Christian Zacharias*, părăsind repertoriul baroc-clasic, cu care a fost aplaudat de bucureșteni, s-a integrat mai mult prin voință decât prin aplomb instrumental în partitura lui *Brahms*. Dirijorul *Juraj Valcuha* își coordonează echilibrat sonoritățile orchestrale, dorind accente patetice pentru romantismul rus în acompaniament, cu străluciri intenționale subliniate, poate uneori depășind partitura, pentru muzica straussiană.

În întreaga sa evoluție, Orchestra simfonică italiană RAI și-a probat în întreaga sa prestație profesionalismul ce aparține categoriei radio pe care a argumentat-o în Festival.

Francezii

Pentru concertul inclus în selecția de profil a venit de la *Paris Orchestre Philharmonique de Radio France*, situată în cele șapte zile de stagii internațională **RadiRo**, între români-italieni și români-englezi. Melomanii știu prea bine faima ansamblurilor orchestrale franceze care dispun de o pregătire specială în efectuarea înregistrărilor și transmisiilor radiofonice, chiar dacă evadează din repertoriul național, către cel european. În seara respectivă fiind alese semnăturile componistice ale lui Antonin Dvorak și Dmitri Sostakovici, ca mesaj artistic, existau condiții, pentru auditori, ca impresiile să fie oarecum disperate. În **Concertul pentru violoncel** de Dvorak, abundența melosului romantic captează, redarea însă aflându-se învecinată cu numeroasele versiuni interpretative anterioare ce invită astfel la inevitabile comparații. Violoncelistul chinez Jian Wang este pentru prima oară în dialog cu melomanii noștri, precedat însă de renumele unei cariere apreciate pretutindeni, în ultimele decenii. Evident, în favoarea unei bune impresii dispune de un sunet calitativ al instrumentului său, depășind oarecum preluările sistemului

de amplificare din sala de concert. Cunoașterea muzicii și capacitatea abordărilor stilistice, susținerea replicilor cu ansamblul acompaniator se situează în zona informativă, printr-o anume neimplicare romantică.

Ce așteptam, în fine, de la **Simfonia a 6-a în si minor** de Șostakovici, pentru a ne convinge că am asistat la un eveniment? O demonstrație de artă dirijorală care atinge culmea maturității, ceea ce Ion Marin o dovedește, și un discurs simfonic performant, propriu Orchestrei franceze, altfel spus un spectacol de stăpânire eficientă a acestei superbe lucrări, comunicată nouă „în direct”, prin captarea muzicii, transmise prin microfoane, de pe scenă, spre publicul audient din Sala Mare a Palatului.

Românii

După concertul inaugural al primei ediții, cu **Simfonia a IX-a** de Beethoven, purtătoarea mesajului generos al păcii, sub bagheta lui Crhstian Zacarias, pe afișul Festivalului, a doua oară, *Orchestra Națională Radio* anunța un nume solistic de mare atracție – violonistul rus Maxim Vengerov. Într-una din marile opere romantice, **Concertul**

în Re major de Brahms, evoluția sa a impresionat prin dominanta sonoră ce depășea fără dificultate orice inconvenient al amplificării, datorită armonicilor violii sale, clarității intonației, fluidului expresiv al frazelor. Desigur, vorbim acum de o interpretare *live* în cea mai autentică accepțiune, convingătoare ca adresare, emoționalitate și stil, așa cum o realizează în întregime marii violoniști în plinătatea carierei. „Captarea” artistului pentru RadiRo era miza de succes conferită programului orchestrei simfonice destinate a-l acompania, sub emblema Orchestra Națională Radio. Personalitatea dirijorului Horia Andreescu, un maestru al marilor evoluții publice, radiofonice și discografice ale ansamblului, și-a reconfirmat menirea. L-a urmărit pe Maxim Vengerov cu acea cumpănită sensibilitate cerută de o partitură orchestrală amplă, în care glasul violii își afla locul firesc, în compania muzicienilor români.

Horia Andreescu este un interpret beethovenian de faimă, titlul de doctor în muzică fiindu-i atribuit tocmai referitor la studiul simfoniilor Titanului. **Simfonia a V-a** de Beethoven și-a desfășurat implacabila forță în faldurile tradiției reprezentate de

școala dirijorală românească, Maestrul atingând, împreună cu ansamblul condus de el, cotele de performanță dorite de melomani. Succesul acestora împlinește un reper important al primei ediții internaționale RadiRo, la București.

Englezii

Ultimele secvențe festivaliere RadiRo aparțin unei formații renumite – *BBC Symphony Orchestra*, dirijată de Jukka-Pekka Saraste, prim dirijor al ansamblului britanic. Afișul celor două seri finale invita melomanii la audiții de lucrări diverse ca stil și comunicare. Au fost alese singurele pagini de muzică enesciană din Festival, cele două **Rapsodii române**, tălmăcite de britanici la parametrii propriei lor sensibilități, privind către noi de pe alte meridiane. Solista primei seri a fost violonista germană Viviane Hagner, care a venit la București cu un Stradivarius Sasserno 1717, pentru a prezenta **Fantezia Scoțiană** de Max Bruch, cu suficiente argumente de succes. Replica, în a doua seară a aparținut pianistului Dan Grigore, ca întotdeauna minunat tălmăcitor al **Rapsodiei pentru pian** de Rachmaninov pe o temă de

Paganini. În dialog de personalități și epoci, muzicienii britanici și dirijorul lor s-au preocupat să pună față în față **Simfonia a 9-a** de Franz Schubert și **Simfonia a IV-a** de Dmitri Șostakovici, capodopere emblematice pentru timpul în care au fost create, dar și pentru noi, cei care le redescoperim acum, în versiuni de importantă valoare.

Despărțindu-ne de încă un festival de toamnă, desfășurat în lumea receptivă a muzicii bucureștene, și de această dată răsunând prin integrala transmisiilor radiofonice pretutindeni în țară, să sperăm că, devenit un autentic *trend*, sub emblema RadiRo - ediția I, ceea ce am urmărit în actualul septembrie muzical 2012, va exista și în viitor.

Invitați celebri la RadiRo

***C*hristian Zacharias**

**Virgil
Oprina**

De ce trebuie radioul să organizeze un festival de orchestre radio?

La această întrebare nu poate răspunde decât radioul. Ce pot eu să spun este că am acceptat oferta radioului de a fi persoana care îşi ia răspunderea, poate nu 100%, dar persoana care se va afla în fruntea acestui festival în relația sa cu publicul. Asta s-a întâmplat pentru că sunt cunoscut în România de mai bine de 10 ani prin participările la Festivalul *Enescu* și pentru că am dezvoltat o relație cu spectatorii din România și din București în mod special prin aceste apariții. E minunat pentru mine că sunt un muzician acceptat și iubit aici și acesta este probabil motivul pentru care radioul, care a început într-o bună zi un astfel de festival, m-a solicitat să fiu port-drapelul acestuia și să contribu

cu unele idei în privința programării. Deocamdată nu știu cum se va dezvolta acest festival după doar o primă ediție. Cred că este important ca el să existe, să încerce să fie diferit de Festivalul *Enescu*, să aibă caracterul lui, care trebuie dezvoltat. Este nevoie de o a doua și a treia ediție pentru a descoperi prin ce un festival de radio poate fi diferit de un alt festival, precum *Enescu*, deja așezat, care pune accentul pe muzica clasică, veche, cu focus pe compozitorii celebri. Aceasta e sarcina pentru viitor.

Credeți în misiunea radioului, a radioului public, privind poziționarea și susținerea culturii în societate în general?

Cred asta cu fermitate. Este cel mai semnificativ lucru în mod special în timpuri în care radioul și televiziunea comercială au crescut în importanță. Pentru mine, esențial e faptul că radioul lucrează doar cu urechile și nu cu ochii tăi. Radioul public este mai potrivit pentru literatură, pentru eseuri intelectuale despre artă, pentru ascultarea muzicii. Știu că în România există un radio dedicat muzicii

clasice, 24 de ore din 24, și aceasta e o mare șansă. De aceea este oarecum logic ca o instituție de radio, ajutată de televiziune, să încerce să vândă lucruri mai puțin populare, deoarece știe că despre cultură se poate vorbi la toate nivelurile. Este întrutotul șansa și datoria radioului public să facă asta, pentru că radiourile comerciale vor zice imediat că au nevoie de publicitate, de audiență și nu pot difuza Chopin sau Liszt etc.

A avut radioul vreo contribuție la dezvoltarea carierei dumneavoastră, în ideea în care numele Christian Zacharias este cunoscut de mult timp în întreaga lume, și în spații în care nu ați fost prezent fizic ?

Radioul este foarte important pentru a ajuta artiștii, mai ales tinerii artiști. La conferința de presă pentru acest festival mi-am amintit despre faptul că, în 1975, am participat la concursul *Ravel* de la Paris care a fost organizat de *European Broadcasting Union* prin *Radio France* și acolo am câștigat un premiu. Am avut atunci șansa de a înregistra în multe țări la radio, am susținut concerte, am avut chiar norocul

Christian Zacharias:

„Radioul este foarte important pentru a ajuta artiștii, mai ales tinerii artiști“

să cânt sub bagheta lui Sergiu Celibidache pentru că era dirijorul Orchestrei Radio din Stuttgart și m-a invitat să cânt *Concertul* de Ravel, moment care a fost probabil unul dintre cele mai importante din cariera mea de tânăr muzician, influențându-mă și în modul în care gândeam muzica și în cel în care îmi urmăream ideile muzicale. Din acel moment, pas cu pas, am avut ocazia de mai multe ori să fiu acompaniat de orchestra radio. Primele mele turnee în Germania au fost cu BBC Symphony Orchestra. Acum există o rețea europeană a radiourilor publice, este uimitor ce pot face aceste posturi împreună și există o speranță că o dată ce am făcut un astfel de festival care este legat de radio, el se răspândește cu mai multă ușurință în întreaga lume decât în cazul unui festival normal dintr-o altă țară.

Schimbând puțin aria discuției, spuneți-ne în câteva cuvinte cum ați resimțit relația cu Orchestra Națională Radio din punct de vedere artistic.

Pentru mine a fost o șansă să vin într-o țară ca România și să lucrez cu muzicieni de aici, ceea ce nu s-a

întâmplat la Festivalul *Enescu*. A fost o parte din activitatea pentru care am fost chemat, iar experiența colaborării cu Orchestra Națională Radio a fost foarte satisfăcătoare, pentru că într-adevăr am venit cu un repertoriu care îmi este specific, Schubert și Beethoven, și am descoperit imediat în rândurile lor dedicația cu care au abordat acest repertoriu, cu care au vorbit acest limbaj, atât corul, cât și orchestra. Sper ca în viitor să am șansa de a lucra și cu orchestra de cameră radio, să putem începe un program educațional și să atragem muzicieni tineri pentru a crea o orchestră de tineret care probabil că există deja aici, dar cred că principalul lucru este nu numai să inviți artiști să susțină concerte cu răsunset, dar și să pui bazele a ceva care să evolueze. Trebuie să apară rezultate în această țară în care este încă mult de lucru, mult de dezvoltat și de susținut, e nevoie de suport pentru arte și muzică și aveți nevoie de acești muzicieni să rămână în țară. Adică vreau să spun că mulți pleacă în străinătate pentru că au senzația că sunt mai buni dacă pleacă la Londra sau Paris.

Cum merg împreună imaginea celui pe care îl avem în minte ca pianist alături de Orchestra de cameră din Lausanne, imaginea unui fermecător dar în același timp perfect și strălucitor artist cu aceea a rolului de dirijor al unei orchestre mari, cu care lucrați ocazional. Este cu totul altfel decât atunci când lucrați împreună cu muzicieni pe care îi cunoașteți demult?

Provocarea este cu adevărat foarte mare. Întotdeauna îmi place să-mi schimb țintele. În orice caz, Lausanne este o orchestră cu care am dezvoltat o relație în mulți ani de lucru și dacă ați asculta acum și ați pune în paralel primii și ultimii ani, ar fi o diferență sensibilă. Am început în 2000 la Lausanne cu o orchestră mică, dar după ce am lucrat împreună 5, 6, 8 ani am ajuns la o calitate care seamănă oarecum cu aceea a unui solist. Totuși, dacă ajungi la o relație bună cu muzicienii și cu o orchestră mare poți realiza lucruri extraordinare. Eu întotdeauna caut lucruri care nu sunt încă desăvârșite și care trebuie să fie dezvoltate și chiar înțelese altfel.

Invitați celebri la RadiRo

Maxim Vengerov:

*„Radioul este cea mai
importantă sursă pentru
popularizarea muzicii clasice
și a evenimentelor“*

**Virgil
Oprina**

Care este relația dumneavoastră cu radioul în general? A avut vreo legătură cu dezvoltarea carierei dumneavoastră?

Începând din copilăria pe care am petrecut-o în Rusia ascultam multe CD-uri, plăci, radio, toate concertele pe care le puteam auzi astfel fiind o sursă de cunoștințe. Ascultam mult radio. Era foarte interesant pentru că posturile de radio au întotdeauna programe bune, pot avea în repertoriu foarte mulți artiști și ne dau posibilitatea de a asculta muzicieni pe care nu-i putem auzi *live*. Primul meu concert a fost când aveam cinci ani. Cred că deja de la al doilea am fost înregistrat și transmis *live* la radio în Siberia și asta îmi aduc aminte foarte limpede. La acel

moment, grija mea cea mai mare era că dacă greșesc ceva nu pot să mai repar. Dar cu timpul mi-am dat seama că e bine să faci transmisiuni radio *live*, pentru că este minunat pentru oameni să poată asculta concerte chiar când nu sunt în orașul respectiv. Radioul este cea mai importantă sursă pentru popularizarea muzicii clasice și a evenimentelor.

Credeți că radioul public, în general, are puterea de a pune cultura, nu numai muzica, în poziția pe care o merită cu adevărat în societate ?

În opinia mea, radioul este cel care decide ce este la modă în acest domeniu. Dacă oamenii aud un anumit artist la radio vor zice: "Probabil că el chiar merită să fie auzit". Și nu vorbesc doar de numele mari. Astfel, diversitatea are doar de câștigat și prin apariția unor muzicieni minunați care au preferat poate să nu-și facă neapărat o carieră "în bătaia reflectoarelor".

Acesta este meritul înregistrărilor care pot aduce la urechea ascultătorilor adevărate bijuterii muzicale ce nu pot fi întâlnite pe scena de concert.

Pe de altă parte, există și tendințe mai puțin pozitive, precum filozofia anumitor posturi de a ține aproape "urechea" ascultătorilor prin programarea doar a *best-off*-urilor, respectiv doar a anumitor părți de lucrări și numai în interpretarea "numelor mari". Pe lângă faptul că, de fapt, publicul este adesea frustrat pentru că acele părți nu au fost gândite ca un întreg de către compozitori, această strategie editorială contribuie câteodată chiar și la modificarea modului în care anumiți artiști își concep recitalurile. De aceea putem din păcate întâlni opinii conform cărora includerea în program a unei întregi sonate, sau ciclului de lucrări camerale, sau simfonice să fie privit ca un act de curaj. Ceea ce este fals.

Aveți deja un trecut bogat privitor la prezența pe scenele din România și câteva experiențe cu orchestre românești, dar este pentru prima dată când evoluati alături de Orchestra Națională

Radio. Ce impresii aveți despre această colaborare?

Am colaborat, într-adevăr, de câteva ori cu Filarmonica „George Enescu” în cadrul festivalului, dar niciodată cu orchestra radioului public. Cred că Orchestra Națională Radio reprezintă un minunat grup de muzicieni - am fost impresionat de calitatea cordarilor - care știu bine să cânte împreună. Iar acest lucru a fost foarte important, pentru că am reușit, alături de dirijorul Horia Andreescu, să realizăm o bună versiune a concertului de Brahms. Iar acesta nu este puțin lucru, pentru că este o lucrare în care fiecare, solist, orchestră, dirijor, joacă un rol la fel de important și trebuie să o facă împreună.

În urma experiențelor dumneavoastră, credeți că o „orchestră radio” are datele de a fi altfel decât o orchestră de filarmonică, de exemplu?

Este greu să numești diferențe clare între aceste tipuri de orchestre care desfășoară o activitate de stagii regulate. Poate fi totuși o importantă diferență vizavi de politica de repertoriu și de cea a eventualelor comenzi de compoziții noi. Cred că radioul public ca instituție poate influența și prin anumite inițiative sau strategii editoriale apariția sau modificarea unor programe, cum sunt, de exemplu, cele educative sau portretele componiste. Chiar și filarmonici mari, precum cea din Berlin de exemplu, pot spune "da, asta dorim să interpretăm, asta a hotărât dirijorul...", dar chiar și ei au grijă de publicul de mâine și dezvoltă în consecință programe educative. Din acest punct de vedere sarcina radioului este mai complexă, pentru că nu trebuie să-și crească doar publicul din sala de concert, dar și pe cel care ascultă muzica clasică la radio, care este prins în trafic și are de ales ce să asculte. Și atunci postul care difuzează muzică clasică trebuie să creeze un racord între calitatea muzicală și jurnalistică a programului și cea vizuală pe care o oferă în programele educaționale. Să fie educativ, dar și relaxant, nici prea serios dar nici prea popular, reprezintă o sarcină complicată și plină de responsabilitate, precum și aceea dintre dirijor, solist și muzicieni.

Invitați celebri la RadiRo

Dan Grigore:

*„Radioul a fost pentru mine,
de mic copil, o școală”*

**Virgil
Oprina**

Care credeți că ar fi argumentele radioului public în a continua un astfel de proiect foarte ambițios, în anii dintre festivalurile Enescu?

După părerea mea, festivalul nu trebuie să fie doar o alternativă la Festivalul Enescu. El trebuie să caute și să-și găsească o personalitate pe care o poate avea tocmai prin faptul că radioul este un cuvânt intrat în neoclasicismul românesc. Radioul a fost pentru mine, de mic copil, o școală, o foarte mare școală, atât muzicală, cât și de cultură generală. Marile versiuni muzicale le-am auzit la radio. Marile versiuni interpretative, marile opere literare, marile opere dramatice, dramaturgice ale literaturii universale le-am cunoscut prin intermediul emisiunilor radio. Radioul public face și acum un act de educație pe care, din păcate, televiziunile și în special

televiziunea publică încă îl tatonează, îl caută, nu l-au găsit și după părerea mea nici nu-l vor găsi, pentru că televiziunea are un tip de specificitate care o îndepărtează de anumite esențe general umane care se ating, se dezvoltă, se cizează prin intermediul emisiunilor radio. Spunea un mare gânditor și spune și Biblia „privești și nu vezi dar când mă vei auzi, atunci de-abia mă vei găsi”. Auzul e mult mai profund, e o cale către profunzimea conștiinței, sufletului și sensibilității omenești.

Problema acestui festival este tocmai, după părerea mea, să nu caute să fie doar un fel de pretext, de înlocuire, de respiro între Festivalurile Enescu, ci să-și găsească cât mai repede o nișă, o personalitate, o motivație puternică pentru a exista de sine stătător, pentru a exista ca un demers de cultură și de educație. Acest tip de eveniment este foarte necesar publicului, pentru că în general publicul are nevoie de evenimente, iar un concert simfonic este în general un eveniment pentru public, pentru publicul deja școlit la stagiunea unei orchestre sau a unei filarmenice. Cu atât mai mult, ridicarea la un alt nivel a acestui tip de eveniment

este un stimulent pentru public și eu cred că, în perioadele de criză sau în perioadele de impas, e cu atât mai stringentă nevoia de asemenea evenimente, pentru că ele sunt și un fel de dovadă de unitate în spirit, de forță spirituală, de ce nu și de mândrie națională? Există motivația de a găsi și de a arăta că avem ieșire la mare cu specificitatea noastră, cu valorile noastre, că putem intra în concertul mondial cu acest tip de manifestare. Legitimitatea radioului care, iată, are și o vârstă venerabilă, e dată și de această continuitate în vechea lui funcție de a face educație culturală, artistică, muzicală în rândul ascultătorilor...

Îmi aduc aminte de conferințele radioului înainte de război, de profesoara mea Cella Delavrancea care a făcut parte din elita aceea care ținea aceste conferințe... Iată și aici un prilej ca în cazul acestui festival să se vină și cu ideea reluării acestor conferințe, acestor cicluri de conferințe pe care radioul cândva le-a promovat, tocmai pentru că publicul are această nevoie de educație nu explicită, nu ex cathedra, ci implicită, prin contactul direct cu oamenii de cultură, cu fenomenul artistic și cultural.

Invitați celebri la RadiRo

Ruxandra Donose:

*„În momentul în care cânti la
radio, bucuria de a comunica
este mai mare“*

**Virgil
Oprina**

Ce înseamnă colaborarea cu radioul pentru dumnevoastră mai ales în ultimii 10 ani?

Colaborarea cu radioul este una foarte strânsă și foarte dragă mie pentru că în copilărie am crescut în studioul de concerte venind joi după joi, mi-am format cultura în studioul de concerte. Iată că după ce am plecat pentru a-mi continua o carieră în lume m-am reîntors pe scena radioului. Sigur că am fost între timp și la operă o dată sau de două ori și la Ateneu, dar radioul a fost acela la care m-am întors cel mai constant, cel mai des, cu foarte mare drag și care am simțit că îmi stă aproape și prin proiectele minunate pe care le-am gândit împreună, cu opere mai puțin cunoscute în variantă de concert sau piesă de vocal simfonic. S-au născut niște prilejuri minunate de a mă reîntoarce și de a mă reîntâlni cu publicul din România.

Puteți să ne vorbiți și despre orchestrele și corurile radio în mod special?

Cred că Orchestra și Corul Radio, care au o foarte mare și frumoasă tradiție, au fost întotdeauna slujitori temeinici ai repertoriului vocal-simfonic. Prin tradiția minunată pe care o au aceste ansambluri, ele mi-au prilejuit și mie întoarcerea aici cu piese importante din repertoriu, câteodată chiar mai puțin cunoscute și pentru mine. Cariera mea

s-a desfășurat foarte mult în operă, dar și în lied și foarte mult în vocal-simfonic motiv pentru care apreciez atunci când am ocazia să fac așa ceva și aici, acasă. Prilejul de a face *Simfonia a IX-a* de Beethoven este deosebit, pentru că deși cvartetul de soliști apare doar în final, ea este apogeul muzical al acestei simfonii, dar și al întregii literaturi simfonice. Un asemenea proiect plasat în deschiderea unui astfel de festival care reunește mai multe orchestre radio este important. Prezența unor orchestre radio foarte importante, dintre primele din Europa, Orchestra Radio France, Orchestra RAI Torino, BBC Orchestra, cu dirijori foarte importanți la București, unde suntem gazde este o onoare, o bucurie, un prilej de a ne integra într-o familie. Orchestrele Radio sunt mai mult decât niște filarmonici, sunt niște orchestre care au porțile deschise către toată lumea în permanență. Eu știu că toate concertele pe care le-am cântat eu aici au fost transmise în direct la radio și prin internet au putut fi ascultate în toată lumea. Știu că acesta este cazul și pentru acest festival. Atunci când ceea ce faci nu rămâne doar între pereții sălii în care ești, ci ajunge efectiv, potențial, în fiecare casă din lume, așadar publicul devine nelimitat, importanța și responsabilitatea a ceea ce faci este mult mai mare, dar și bucuria aceasta de a comunica este mai mare. Iar faptul că Orchestrele Radio au acest acces permanent la o difuzare totală, globală ne face să respectăm și mai mult aceste momente.

Le aducem aminte mereu numele, pentru ca pretutindeni să fie cunoscuți drept putători de steag cu însemnele țării românești.

Invitați celebri la RadiRo

Ion Marin:

„Mă bucur enorm să fiu pe scenă în România”

**Virgil
Oprina**

Stimate maestre, ce înseamnă pentru dumneavoastră radioul public?

Radioul public este – poate surprinzător pentru epoca internetului pe care o trăim –, un factor extraordinar de important și din punct de vedere al difuzării culturale,

dar și din punctul de vedere al susținerii politice al fenomenului cultural. Peste tot în Europa, tradiția orchestrelor de radio și a stagiunilor de concerte sub egida unui radio public este extrem de dezvoltată, în special în Germania, dar și în Anglia, în Franța mai puțin, din păcate, în Italia, la fel, pe vremuri erau o foarte mare tradiție în Italia... Radioul iese din lumea undelor și susține fenomenul muzical cu o afuență de public remarcabilă peste tot în lume. Dintre orchestrele de pildă foarte celebre, NHK din Tokyo este o orchestră la care sunt principal dirijor invitat și la

care merg de două ori pe an. Ea are cea mai importantă stagiune de concerte în diferitele săli din Tokyo, este stagiunea radioului japonez și reprezintă o formă prin care publicul se apropie de muzică. Radioul este un fenomen viu, la care lumea participă. Într-un fel, publicul se simte stimulat în a fi, la rândul său, prin vibrația interioară, participant la ceva ce după aceea ia calea undelor. E un lucru extraordinar de important și toți marii artiști sunt întotdeauna foarte onorați să lucreze cu orchestre radio. În plus, există în Europa prin Uniunea Europeană de

Radio, o foarte mare tradiție de a transmite concerte importante chiar din stagiunile unor orchestre care nu sunt orchestre radio, reușind astfel să apropie efectiv publicul larg de fenomenul concertistic.

Așadar, credeți că în cazul de față radioul public din România își asumă o sarcină bine fundamentată prin a-și dori să susțină acest festival de orchestre radio între festivalurile Enescu ?

Ideea stă pe picioarele ei, nu ca an de pauză, nu ca umplutură... Radioul public din România dă exemplu de o conștientizare reală a importanței enorme pe care o are cultura în construcția de imagine a României. E un element care e foarte la început în România. Înțelegerea acestei ponderi a culturii în formarea imaginii și întărirea unei prezențe în conștiința celorlalte țări este extrem de importantă. Faptul că radioul public din România are astfel de inițiative este deosebit de important.

Continui cu o întrebare de meloman... Care ar fi deosebirea între o orchestră radio și o filarmonică ?

Orchestre de radio există în Europa, în Japonia și în Coreea de Sud. Nu mai există în America, au existat pe vremuri legendarele NBC și CBS cu Arturo Toscanini și cu Bruno Walter... În America s-a renunțat după al doilea război mondial la finanțarea orchestrelor radio și greșeala a fost enormă. Orchestrele de radio au, în primul rând, un repertoriu

mult mai larg decât oricare filarmonică, pentru că au o stagiune concertistică, au imprimările și, în cazul orchestrelor foarte bune, au și turneele. Paleta repertorială a unei orchestre de radio este mult mai mare decât cea a unei filarmonici obișnuite. În momentul în care o orchestră care își desfășoară activitatea pe un repertoriu foarte larg evoluează în concert este realmente interesant de văzut. Fie că e vorba de Orchestra de Radio France sau de una germană, ei fac totul cu o bucurie și cu o vervă remarcabilă, iar faptul că ies din aparatul de radio și sunt în directă confruntare cu publicul e remarcabil.

Am să închei prin a vă pune o întrebare clasică, așteptată: când mai reveniți în România ?

Da, e o întrebare. Acum, eu am revenit prima dată în la București în 2007, cu Filarmonica din Munchen și acum, cu Orchestre Radio France e a doua oară când vin în România ca să dirijez în 26 de ani. Nu e vorba de niciun reproș, nu sunt supărat pe nimeni și, mai ales, nu aștept nimic de la nimeni. Probabil că e un sistem ca de vase comunicante. Succesul pe care am avut șansa să îl am în activitatea mea în lume este determinat de un anumit grad de profesionalism, de talent și de condițiile în care pot să funcționez cu ce știu eu să fac mai bine. Atunci când nu se întrunesc aceste condiții e foarte greu, pentru că nu ajută nimănui, în primul rând mie, în al doilea rând publicului și nu în ultimul rând orchestrelor. Sunt convins că lucrurile în

România se schimbă cu mare viteză. Eu sunt în continuare la fel de deschis și mă bucur enorm să fiu pe scenă în România. Dorința este foarte mare și îmi pare rău că poate nu atinge toate structurile și toate straturile necesare creării contextului favorabil pentru ca venirile mele în România să fie ceva mai dese. Eu nu sunt făcător de minuni și, până la urmă, sunt ca un pilot de formula unu care are nevoie de o pistă, de o haină corespunzătoare și de o mașină care să fie performantă. Altfel este irelevant să scoți pe cineva din context și să aștepți de la el să facă lucrul pentru care îl aștepți.

Cu români care cântă în afara țării vă întâlniți ?

Lucrez. Sigur că da. De fapt, e foarte simplu. Lista se compune în principal dintr-un singur nume, bineînțeles fiind vorba de Angela Gheorghiu cu care am plăcerea să lucrez de câteva ori pe an, fie că o facem la Operă, în concerte... E o frăție artistică și umană extraordinară. Noi, practic, ne jucăm unul altuia rolul României. Eu sunt puțin România pentru ea și ea este România pentru mine, pentru că viața de artist itinerant prin lume, chiar când apari pe cele mai mari scene, e o viață singuratică și ai nevoie de o susținere. Uneori e adevărat că simți un gol în spate, cel puțin raportat la felul în care alte țări sunt prezente efectiv în jurul activității artiștilor, dar eu sunt optimist din fire și cred că o să simțim asta din ce în ce mai mult.

Oltea Șerban-Pârâu:

***„Acum douăzeci de ani, toate
radiourile publice aveau
ansambluri muzicale.***

***Astăzi există mai puține orchestre
radio, dar toate sunt de elită“***

**Adina
Dragomir**

Vorbim cu Oltea Șerban-Pârâu, în calitate de director artistic al Orchestrelor și Corurilor Radio. Prima ediție a Festivalului Internațional al Orchestrelor Radio s-a desfășurat în perioada 23-29 septembrie la București. Avându-l director artistic pe renumitul pianist și dirijor Christian Zacharias, festivalul organizat de Radio România ne-a dat întâlnire cu câteva dintre cele mai importante orchestre radio și cu artiști celebri.

De ce un festival al orchestrelor radio?

Acum douăzeci de ani, toate radiourile publice aveau ansambluri muzicale. Astăzi există mai puține orchestre radio, dar toate sunt de elită. Așadar, ideea a fost într-un fel firească, pentru că în sistemul european multe radiodifuziuni au încă orchestre proprii. Noi avem o orchestră națională, o orchestră de cameră, un cor academic și nu numai, dar acestea sunt cele care s-au regăsit în programul festivalului RadiRo.

Cum se explică faptul că radiouri- le publice au și orchestre?

La începutul secolului XX, atunci când s-au înființat radiourile publice, era mai convenabil ca orchestrele să cânte în studiouri, iar concertele să se transmită în direct. Soluții tehnice pentru a înregistra muzica erau mai complicate. La începutul anilor '30, în România au apărut și concertele publice ale orchestrei radio, pentru ca mai târziu să se contureze o stagiune proprie, în paralel cu programul de concerte radiofonice. În zilele noastre, rolurile s-au inversat. Cea mai mare parte a muzicii difuzate la radio este preînregistrată, așa că orchestrele radio sunt mult mai active în plan concertistic. Multe radiouri europene au renunțat la a mai întreține orchestrele, dar acolo unde sunt de foarte bun nivel – cum este, din fericire, cazul și la noi – au rămas.

**După ce s-a terminat festivalul,
ce ne oferă stagiunea de la Sala
Radio, care a început pe
12 octombrie?**

Deschiderea a fost marcată de revenirea celebrei cantate *Carmina Burana* – una dintre cele mai cunoscute partituri din toate timpurile – pe scena Sălii Radio cu Orchestra Națională Radio, sub bagheta noului dirijor principal al orchestrei, Tiberiu Soare. Din distribuția celebrei cantate scenice de Carl Orff au făcut parte soprana Irina Iordăchescu, tenorul Robert Nagy, baritonul Iordache Basalic, Corul Academic Radio condus de Dan Mihai Goia și Corul de copii radio dirijat de Voicu Popescu. După cum se știe, istoria celebră a cantatei *Carmina Burana* începe printr-o întâmplare aparent banală: descoperirea, de către Carl Orff, într-un catalog de anticariat, a unei lucrări cu texte medievale. Compozitorul s-a simțit atras de titlu și, după ce a obținut volumul, a realizat, pornind de la o selecție a cântecelor și versurilor cuprinse în volum, capodopera vieții sale, care de la prima sa audiție (8 iunie 1937, Frankfurt am Main) și până în prezent se bucură de o celebritate fără precedent. Invitata serii de deschidere a stagiunii a fost pianista Luiza Borac, ca solistă a *Concertului în do major pentru pian și orchestră de Mozart*.

Iar Orchestra de Cameră ?

Dacă data de 12 octombrie a marcat deschiderea stagiunii pentru Orchestra Națională Radio, miercuri, 17 octombrie, a fost rândul Orchestrei de Cameră Radio să își întâmpine publicul cu un program ofertant, susținut sub bagheta unui dirijor cu o bogată carieră internațională: Dejan Savic, actualmente fiind director și dirijor șef al Teatrului de Operă și Balet Belgrad. Invitat special al serii a fost organistul ceh Pavel Kohout, care a interpretat o partitură deosebită pentru spectatorii români: *Concertul nr. 2 în do major pentru orgă și orchestră de cameră* semnat de compozitorul ceh Franz Xaver Bixi.

Ce urmăriți să oferiți publicului în acest nou sezon concertistic ?

Conceptul care guvernează desfășurarea actualei stagiuni este *Născut în România*, un concept dezvoltat în parteneriat cu Radio România Cultural și care evoluează pe mai mulți ani. Epoca

în care marile personalități de origine română ce au ales calea diasporei și nu au reușit să mențină o strânsă legătură cu România trebuie să ia sfârșit. De peste șapte decenii, mari personalități precum Enescu, Lipatti, Sergiu Celibidache, Radu Lupu au fost nevoite să părăsească țara din motive politice. În ultimii douăzeci de ani, rațiuni de ordin economic fac ca aceeași tendință – emigrarea – să sărăcească România de valorile pe care le creează. Conceptul *Născut în România* pe care îl promovăm și în acest sezon este menit să realizeze legătura atât de necesară dintre artiști, muzicieni, oameni de cultură, de știință etc. care decid să părăsească România și cei rămași acasă – într-o manieră

structurată și promovată ca atare. Născut în România reprezintă un fir roșu al stagiunii Orchestrelor și Corurilor Radio, prin reprezentanți de marcă din diferite generații ale diasporei artistice românești, de la Liviu Prunaru la Mihaela Martin, de la Cristian Măcelaru la Michael Abramovich sau Luiza Borac, de la Teodora Gheorghiu și Adina Nițescu la Ruxandra Donose, invitați ai acestor concerte. Acest concept aduce și pune în valoare ca atare personalități ce revin în țara natală pentru a împărtăși românilor din cunoștințele, experiența și măiestria dobândite peste hotare. Stagiunea Orchestrelor și Corurilor Radio începe în septembrie și se încheie în iunie,

cuprinzând concerte săptămânale ale Orchestrei Naționale Radio (vinerea) și bilunare ale Orchestrei de Cameră Radio (miercurea), difuzate în direct de RRC și RRM, între care sunt intercalate și săptămâni dedicate exclusiv înregistrărilor. De asemenea, în structura stagiunii orchestrelor și corurilor radio este integrată stagiunea de recitaluri de muzică de cameră, ce cuprinde în bună măsură recitaluri ale soliștilor concertiști ai Orchestrelor și Corurilor Radio și ale muzicienilor din orchestrele radio, la care se adaugă invitații speciali ai concertelor simfonice, care susțin și recitaluri solistice. Proiectul stagiunii cuprinde și festivaluri (în partea a doua) și nu

în ultimul rând, menționăm festivalul de muzică contemporană organizat de UCMR, Săptămâna Internațională a Muzicii Noi – ediția a 23-a (mai 2013), la a cărei desfășurare Orchestrele și Corurile Radio își aduc contribuția începând cu prima ediție.

Orchestra Populară Radio are concertele programate în general în week-end, deoarece publicul este mai ușor de atras în astfel de zile, iar Big Band-ul Radio are o stagiune lunară în Studioul „Alfred Alessandrescu” în colaborare cu Radio România Cultural sub genericul „Jazz pe românește” și una camerală la Teatrul ACT, două concerte pe an fiind programate în Studioul „Mihail Jora”.

Liviu Prunaru și Gabriel Croitoru.. în oglindă

**Adina
Dragomir**

Ediția a doua a Turneului *Duelul Viorilor* s-a încheiat pe 25 septembrie la Cluj Napoca. După mii de kilometri prin toată țara, zeci de ore petrecute în mașină sau la repetiții, aplauze, ovații și săli pline, violoniștii Liviu Prunaru și Gabriel Croitoru s-au întors acasă victorioși. Sigur, sub atenta supraveghere a pianistului arbitru, Horia Mihail. După acest duel artistic, m-am gândit să le propun o nouă provocare: **un duel cu ei înșiși**. Cât de bine se cunosc artiștii? La fel de bine cum mânuiesc viorile?

Mai jos, răspunsurile date de cei doi violoniști în faimosul *Chestionar Proust*:

Principala trăsătură a caracterului dumneavoastră?

Liviu Prunaru: Lupta

Gabriel Croitoru: Onestitatea

Calitatea pe care o preferați la un bărbat?

L.P.: Sinceritatea

G.C.: Nu mi-am pus niciodată problema...

Calitatea pe care o preferați la o femeie?

L.P.: Sinceritatea

G.C.: Sinceritatea

Ce apreciați cel mai mult la prietenii dumneavoastră?

L.P.: Fidelitatea în menținerea

relației

G.C.: Durabilitatea relației în timp

Principalul dumneavoastră defect?

L.P.: Impulsivitatea

G.C.: Lenea

Ocupația dumneavoastră preferată?

L.P.: Hoinăritul în idei

G.C.: Cântatul la vioară

Visul de fericire?

L.P.: Cuplul în care sunt.

G.C.: Familia

Care este cea mai mare nefericire a dumneavoastră?

L.P.: Că pot cânta doar la vioară

G.C.: Că n-am voce, să fi făcut canto

Ce-ați vrea să fiți?

L.P.: Explorator

G.C.: Astronaut

Țara în care ați vrea să trăiți?

L.P.: Argentina

G.C.: Cea în care m-am născut și în care m-am obișnuit. România.

Culoarea preferată?

L.P.: Albastru

G.C.: Verde

Floarea preferată?

L.P.: Lăcrămioara

G.C.: Trandafirul

Pasărea preferată?

L.P.: Vulturul

G.C.: La asta chiar că nu m-am gândit niciodată. Nu știu.

Prozatorii sau poeții dumneavoastră preferați?

L.P.: Tudor Arghezi, Romain Gary, Eric Emmanuel Schmitt

G.C.: Mihail Sadoveanu

Eroul preferat?

L.P.: Robin Hood

G.C.: Nu știu. Nu am...

Eroina preferată?

L.P.: Albă ca zăpada

G.C.: Scufița Roșie

Compozitorii preferați?

L.P.: Romanticii, în special Bruch

G.C.: Romanticii

Pictorii preferați?

L.P.: Ivan Aivazovsky

G.C.: Leonardo da Vinci

Eroii din viața reală?

L.P.: Nu știu

G.C.: Nu știu

Eroinele din istorie?

L.P.: Ioana d'Arc

G.C.: Ecaterina Teodoroiu

Băutura și mâncarea preferate?

L.P.: Sarmalele și sucul de portocale

G.C.: Brânzeturile și vinul roșu

Numele preferat?

L.P.: Gabriela și Antoine

G.C.: Simina, Ioana, Matei

Ce detestați cel mai mult?

L.P.: Prostia și intoleranța

G.C.: Minciuna

Personajele istorice pe care le detestați cel mai mult?

L.P.: Hitler

G.C.: Lenin

Fapta militară pe care-o admirați cel mai mult?

L.P.: Eliberarea sub orice formă

G.C.: Eliberarea sub orice formă

Darul natural pe care ați vrea să-l aveți?

L.P.: Călătoria în timp

G.C.: Să fiu mai suplu

Cum ați vrea să muriți?

L.P.: Uitându-mă la persoana iubită

G.C.: În somn

Starea de spirit actuală?

L.P.: Voios

G.C.: Optimist

Greșeli care vă inspiră cea mai multă indulgență?

L.P.: Când ești distrat

G.C.: Cântatul prost la vioară

Deviza dumneavoastră?

L.P.: Tot înainte!

G.C.: Muncă și distracție combinate!

Ce va place la Gabriel Croitoru?

L.P.: Integritatea muzicală

Ce vă place la Liviu Prunaru?

G.C.: Cântă foarte onest, este extrem de muncitor și nu se lasă dus de niciun fel de distracții care altora le mai distrag atenția

Ce nu vă place la Gabriel Croitoru?

L.P.: Prezența burții. Dacă ar lipsi burta, ar fi extraordinar

Ce nu vă place la Liviu Prunaru?

G.C.: Prezența burții

Ce v-a plăcut cel mai mult în a doua ediție a Turneului Duelul Viorilor?

L.P.: Faptul că ne-am apropiat și mai mult toți trei și repetițiile dintre concerte.

G.C.: Faptul că suntem deja o echipă care s-a sudat pe durata acestui al doilea turneu. Am reușit să ne adaptăm toți trei în minimum de timp și am făcut ca acest turneu să fie funcțional și de succes.

A person wearing a white shirt is partially visible on the right side of the frame, standing in a vast field of sunflowers. The sky is bright blue with scattered white clouds. The text is overlaid on the left side of the image.

Dan

Dediu:

*O scrisoare
pierdută -*

*„O galerie
de monștri
extrem de
simpatici“*

**Adina
Dragomir**

Premiera operei „O scrisoare pierdută” de Dan Dediu, pe un libret de Ștefan Neagrău, după piesa lui I.L. Caragiale, va avea loc pe data de 16 decembrie la Opera Națională din București. Compozitorul Dan Dediu ne-a povestit cum a început să compună muzica acestui spectacol.

Cum a început această colaborare între dumneavoastră și Opera din București?

De fapt, colaborarea mea a început cu regizorul Ștefan Neagrău care, acum 4 ani, a venit cu un libret pe care l-a extras din piesa de teatru a lui Caragiale și mi l-a lăsat să mă gândesc. Nu mi-a dat niciun fel de termen. I-am spus să mă lase, pentru că nu știam când o să mă hotărâsc să încep să scriu muzica.

Am citit libretul, nu prea aveam nicio idee și... timp de un an de zile am tot tatonat, am făcut mai mult începutul, nu prea îmi venea să mă apuc și, în fine, la un moment dat, am avut, așa, o străfulgerare și mi-am zis: asta este! În momentul în care am ascultat niște tangouri, am făcut o cură de tangouri, atunci mi-am dat seama că asta ar cam fi zona lui Tipătescu și mergând încet, încet spre pistă am reușit să creez un fel de operă-cabaret politic, i-aș spune eu, lipsită de prejudecăți, în care muzici din diferite zone ale globului concură pentru a sonoriza atmosfera anilor de turnură între secolul al XIX-lea și al XX-lea atât de specifică lumii lui Caragiale.

Cum ați descoperit piesa? Caragiale e actual, probabil că va fi actual și peste 20 de ani. Sunt curioasă dacă, după ce i-ați scris muzica, ați descoperit noi și noi valențe, dacă ați schimbat ceva în ceea ce privește jocul actorilor...

E mult de povestit în acest sens... Nu a fost una dintre piesele mele preferate și cu atât mai mult cu cât, pentru a fi transformată într-o operă, are câteva elemente destul de problematice. În primul rând, faptul că este o singură femeie și restul sunt bărbați. Este destul de puțin atractiv. În al doilea rând, din punct de vedere al acțiunii scenice este destul de săracă în evenimente, totul se poartă la

nivel politic, demagogic, și sigur e și latura amoroasă care este implicată aici, între Tipătescu și Zoe. Toate aceste elemente au fost bine realizate în versiunea libretistică a lui Ștefan Neagrău, care, fiind regizor de operă, a știut exact ce să aleagă.

Nu a luat tot textul lui Caragiale și l-a pus pur și simplu în libret. A făcut, de fapt, chiar un libret în versuri, în arii. Sigur că munca mea a fost să pun muzică în gest, să găsesc elemente memorabile pentru fiecare gest și cuvânt pe care eu îl consider important și astfel am început să lucrez cu spor și cu plăcere, am scris câteva variante, la început a mers mai greu dar apoi a mers din ce în ce mai ușor, iar spre final a mers ca un iureș pentru că știam exact ce am de făcut, personajele erau deja clare în mintea mea.

Laitmotivele și melodiile, mai mult sau mai puțin de șlagăr, pe care le-am

compus au reușit să mă monteze astfel încât lucrarea are coerență, are un drive, cum spunea Adrian Enescu când a ascultat-o. Și chiar se ascultă cu plăcere. În același timp, am vrut să fie o muzică accesibilă pentru că, fiind o lucrare destinată unui public aproape exclusiv românesc, să o poată aprecia. Piesa lui Caragiale e aproape intraductibilă, pentru că în traducere își perde din farmecul limbii.

Care a fost cea grea parte din momentul conceperii muzicii pentru această operă?

Totul a fost destul de greu... Dar cel mai greu a fost de găsit lumea sonoră specifică fiecărui personaj. Dacă la Tipătescu am optat pentru zona tango-ului argentinian, plin de mândrie, la Cetățeanul Turmentat am optat pentru

zona balcanică, instrumentația ne duce cu gândul acolo: țambalul, acordeonul, fanfara moldovenească sunt la ele acasă. Pentru Cațavencu am ales o combinație foarte versatilă de la horă lungă până la french can can, iar Trahanache, Farfuridi și Brânzovenescu au și ei parte de diferite alte muzici, cum ar fi valsul trist, rusesc sau chiar bossa-nova cubaneză.

Și Zoe? A avut parte de un tratament special?

Da, da. Ea este cea mai umană dintre toți. Și la ea apare valsul rusesc. Ea are, totuși, o urmă de autenticitate și de omenesc, ceea ce la celelalte personaje nu prea se poate întâlni. De altfel, e o galerie de monștri extrem de simpatici.

Nu e prima dată când compuneți muzică pentru un spectacol de operă.

Acesta e a patra operă?

Aceasta este a patra mea operă, da. Am mai scris trei și aș spune că am experiență în acest domeniu. Am început acum aproape 16 ani prin opera „Post - ficțiunea” (operă de cameră în două acte pe un libret propriu pentru 5 soliști, 13 instrumente și bandă magnetică) care a fost montată în foaier la Opera Națională. Apoi am scris opera „Münchhausen” (operă de cameră în 3 acte care a beneficiat de 15 reprezentații la Berlin și două reprezentații în București), iar a treia este o operă cu două personaje, „Eva” se numește, și a fost montată și la Opera Națională în foaier și la Conservator. „O scrisoare pierdută” e a patra mea operă, dar, într-adevăr, e prima cu orchestră mare și care e montată pe scenă.

”

Eu mă împart în multe locuri și cred că sunt același și în Cabaretul politic și în lucrările mele de avangardă.

Sunteți compozitor și de muzică simfonică și de cameră, scrieți și muzică didactică și operă, către care vă îndreptați cu mai mare drag?

Eu mă împart în multe locuri și cred că sunt același și în Cabaretul politic și în lucrările mele de avangardă. Sigur că stilul este omul, materialul muzical este foarte diferit. Într-adevăr, una e o muzică accesibilă, cealaltă este pentru cunoscători, dar alegerile componistice îmi aparțin și cred că stilul gândirii este unul pe care numai eu pot să îl am, îmi este propriu orice fel de material aș compune. La „O scrisoare pierdută” a fost o modalitate de a mă destinde pentru că mie îmi place foarte mult să compun operă.

Interpreții ce părere au avut de rezultat?

Ei au fost entuziasmați. Mie mi-a fost frică la început, deși cântăreții, prima dată când ne-am văzut, toți au spus același lucru: că le place foarte mult și asta a fost o bilă albă pentru mine pentru că am reușit să îi mulțumesc pe toți în ceea ce privește propriile arii, propriile personaje. Mai cu seamă că și cvintetele, cvartetele, sextetul, septetul final al actului I și alte ansambluri funcționează bine. Și ei au îmbrățișat această operă cu mare interes, s-a râs foarte mult, se râde în continuare. Este o lucrare proaspătă și sunt convins că va fi interpretată cu mare plăcere de către cântăreți.

Dirijorul Tiberiu Soare ce spune? El va dirija orchestra.

Sigur, îi place foarte mult, de distrează, dar ca orice dirijor trebuie să fie cu capul limpede și să obțină maximum de efect din maximum de concentrare.

Câte acte are opera „O scrisoare pierdută?”

Are două acte, amândouă sunt împărțite în câte două tablouri, cu un prolog înainte de actul I și fiecare tablou este despărțit de câte un intermezzo instrumental. Primul act durează în jur de o oră, actul II durează în jur de o oră și un sfert. Sper să fie un succes pentru că este o lucrare actuală din punctul de vedere al acțiunii. „O scrisoare pierdută” rămâne în continuare foarte actuală chiar și după 100 de ani.

N-aș vrea să spun de pe-acum că mi-a reușit, deși și eu o ascult cu mare plăcere, sunt anumite momente la care chiar mă prăpădesc de râs, lucru care cumva e un indiciu că am reușit în parte să realizez ceea ce mi-am propus.

STUDIOUL EXPERIMENTAL DE OPERĂ ȘI
BALET "LUDOVIC SPIESS"

Monica Petrică
Filip Ristovski

regia și coregrafia:
Mălina Andrei

scenografia:
Viorica Petrovici

video:
Cinty Ionescu

NIJINSKI

-CEALALTĂ FAȚĂ A GENIULUI-
spectacol de teatru-dans

sponsor principal: *Dove*

sponsori: *Espumisan*[®] *easy* **CBC**

SPONSORI:

PARTENERI MEDIA:

FRUMOȘII , NEBUNI AI MARILOR SCENE

**Mihai
Cosma**

La peste 60 de ani de la moartea sa, Vaclav Nijinski continuă să fie prezent în conștiința artistică a timpului, celebrul dansator fiind personaj de filme, de piese de teatru, de romane etc., dovadă a extraordinarului impact al măiestriei sale asupra publicului. Deopotrivă de fascinant în baletul academic cât și în cel modern, Nijinski a fost un simbol al interpretării coregrafice, a personificării ideale a rolurilor, al creatorului care se identifică cu opera sa. Lansat de Serghei Diaghilev ca star al companiei „Baletele ruse”, Nijinski a fermecat publicul în roluri clasice dar a fost și cel care, inspirat de muzica contemporanilor săi, a stârnit scandaluri prin coreografiile proprii destinate unor piese precum *Preludiu la După-amiaza unui faun* ori *Ritualul primăverii*.

Despre arta sa, despre relația intimă cu impresarul rus, despre angoasele care l-au condus spre nebunie, despre gândurile sale notate în jurnale, ca și despre forța expresivă a artei, publicul Studioului Experimental de Operă și Balet poate afla din povestirea jucată și dansată de Filip Ristovski și Monica Petrică, excelenți protagoniști ai unui spectacol imaginat de Mălina Andrei.

Rolul titular, extrem de solicitant, este redat cu patimă de Filip Ristovski, un artist plurivalent, cu capacități deja probate în multe spectacole în calitate

de actor, cântăreț și dansator. Ultima dată când l-am văzut juca în musicalul *Romeo și Julieta*, la Teatrul Național de Operetă „Ion Dacian”... Nu putea fi o distanță mai mare, o diferență mai radicală, un registru mai opus și, cu toate acestea, Filip Ristovski (actualmente masterand la Conservator) se descurcă foarte bine și reușește să fie credibil și convingător într-un rol extenuant, care nu permite momente de respiro, prezența în scenă fiind permanentă, dublată de o intensitate epuizantă a trăirilor. Partenera sa de scenă, balerina Monica Petrică, știe să fie și actriță și dansatoare, călcându-i pe urme lui Nijinski în ceea ce privește disponibilitățile de expresie corporală și eleganța în mișcare, puse în slujba unei coregrafii moderne, din sfera teatru-dans.

Fără decoruri, fără costume, artiștii sunt expuși la maximum în fața publicului, reușita lor fiind totală, chiar în condițiile unui text rostit care nu provine din teatru, ci a fost dramatizat după notițe, relatări și memorii. Spectacolul este excelent potențat de proiecții video, uneori chiar ale protagoniștilor (sugerându-se o dedublare sau o oglindire a acestora) și de secvențe muzicale bine alese, „Nijinski – cealaltă față a geniului” fiind, fără îndoială, un spectacol de autor, o reușită majoră a Mălinei Andrei, imposibilă totuși fără excelența opțiune pentru distribuție, ambii artiști fiind catalizatorul perfect de care avea nevoie o introspecție în lumea interioară și în anturajul faimosului dansator de la începutul secolului XX.

**Adina
Dragomir**

Inoată printre cuvinte când îl întrebi ceva, orice despre muzică și o face cu o ușurință care e imposibil să nu îți stârnească un strop de invidie. Mereu plin de o energie molipsitoare, mereu activ, mereu cu răspunsurile pregătite, dirijorul Tiberiu Soare, care în ianuarie anul viitor împlinește 36 de ani, este dirijor șef al Orchestrelor și Corurilor Radio și dirijor la Opera Națională din București.

Am fost curioasă cine e Tiberiu Soare dincolo de smochingul de dirijor. Iată care sunt răspunsurile lui în *Chestionarul Proust*:

Principala trăsătură a caracterului dumneavoastră?

Conștiința unicității personale

Calitatea pe care o preferați la un bărbat?

Demnitatea lipsită de ostentație

Calitatea pe care o preferați la o femeie?

Misterul, mesmerismul de sorginte magică

Ce apreciați cel mai mult la prietenii dumneavoastră?

Simțul umorului dezinvolt

Principalul dumneavoastră defect?

Orgoliul

Ocupația dumneavoastră preferată?

Dirijor de orchestră

Visul de fericire?

Viața pe care o duc acum, plus luxul necesar

Care este cea mai mare nefericire a dumneavoastră?

Limitarea temporală

Ce-ați vrea să fiți?

Un nor

Țara în care ați vrea să trăiți?

România, varianta fără mitocanie și fără ignoranță agresivă.

Dirijorul Tiberiu Soare

***Deviza: „Fiți
asemenea
zeilor, și zeii
vă vor iubi!”***

Culoarea preferată?

Octarina (a opta culoare din spectru, descrisă de Terry Pratchett în seria “Lumea Disc”)

Floarea preferată?

Laleaua

Păsărea preferată?

Pescărușul

Prozatorii dumneavoastră preferați?

Celine, E. Hemingway, Ch. Bukowski, Milorad Pavici, Terry Pratchett

Poeții dumneavoastră preferați?

Fr. Villon, Ch. Baudelaire, E. Brumar, Ch. Bukowski

Eroul preferat?

Orfeu

Eroina preferată?

Miranda din Furtuna

Compozitorii preferați?

Mozart, Puccini, Enescu, Jimmy Hendrix, Sting

Pictorii preferați?

Albert Durer, Caravaggio,
Magritte, Goya, Modigliani,
Fr. Bacon

Eroii din viața reală?
Alexandru Macedon

Eroinele din istorie preferate?
Alienor d'Aquitaine

Băutura și mâncarea preferate?
Cafeaua și tortellini al forno.

Numele preferat?
Alexandru

Ce detestați cel mai mult?
Combinația dintre frică și prostie
numită uneori și "fanatism"

**Personajele istorice pe care le
detestați cel mai mult?**
Bernard de Clairvaux, Lenin

**Fapta militară pe care-o admirați cel
mai mult?**
Șarja din 1939 a cavaleriei poloneze
împotriva tancurilor germane

Darul natural pe care-ați vrea să-l aveți?
Spontaneitatea

Cum ați vrea să muriți?
Subit

Starea de spirit actuală?
Scepticism ușor amuzat, condimentat
cu vagi accente de melancolie

**Greșeli care vă inspiră cea mai
multă indulgență?**
Greșelile involuntar amuzante și fără
urmări grave

Deviza dumneavoastră?
Fiți asemenea zeilor, și zeii vă vor
iubi!

Concert omagial George Georgescu

125 de ani de la naștere

Vineri, 26 octombrie 2012, ora 19, Sala Radio

Orchestra
Națională
Radio

Solistă
Mihaela
Martin - vioară

Dirijor
Cristian
Mandea

J. Brahms
Variațiuni pe o
temă de Haydn,
op. 56a

W. A. Mozart
Concertul nr. 5
pentru vioară și
orchestră în
la major, KV 219

M. Reger
Variațiuni și Fugă
pe o temă de
Mozart, op. 132

George Georgescu

Evocare... omagiu

**Grigore
Constantinescu**
Prof. univ. dr.

Peste un veac de la intrarea pe scena vieții, mai mult de patru decenii de la plecarea de pe scena muzicii – iată repere care ar putea da de gândit asupra felului în care ne mai aducem aminte de una dintre marile personalități ale baghetei românești și internaționale, George Georgescu. Este o realitate faptul că mai vorbim arareori, poate întâmplător, de acest maestru între măștrii, pe care îl evoca în scrierile sale, cu ani în urmă, George Călinescu. Pildă impresionantă, aceste cuvinte alese reprezintă astăzi un semn de excepție de la regula ingratitudinii de rutină, totodată un gest de respect firesc, deplin meritat.

George Călinescu își intitulează portretul **Dirijorul genial**, articol scris în 1964, în luna septembrie, când inima muzicianului încetase să bată, cu câteva clipe înaintea inaugurării unei noi ediții a festivalului internațional George Enescu. Autorul începe, era poate și cazul, cu o evocare: „Vor fi patruzeci de ani de atunci. La repetițiile generale ale Filarmonicii fură invitați și studenții. Nu eram un ignorant în ale muzicii... și mă dezgusta tot ce nu era Vivaldi, Mozart, Bach. Urechea mea era avidă de sonorități pure și divizate aritmetic, însă la o audiție simfonică nu fusesem niciodată. Repetiția de la Ateneu mi-a produs o emoție extraordinară. Nu știu ce a cântat orchestra, după gesturi îmi închipui

că era o simfonie de Beethoven, ceva în fine foarte înrudit, cu confesiuni tragice și izbucniri tumultuoase.”

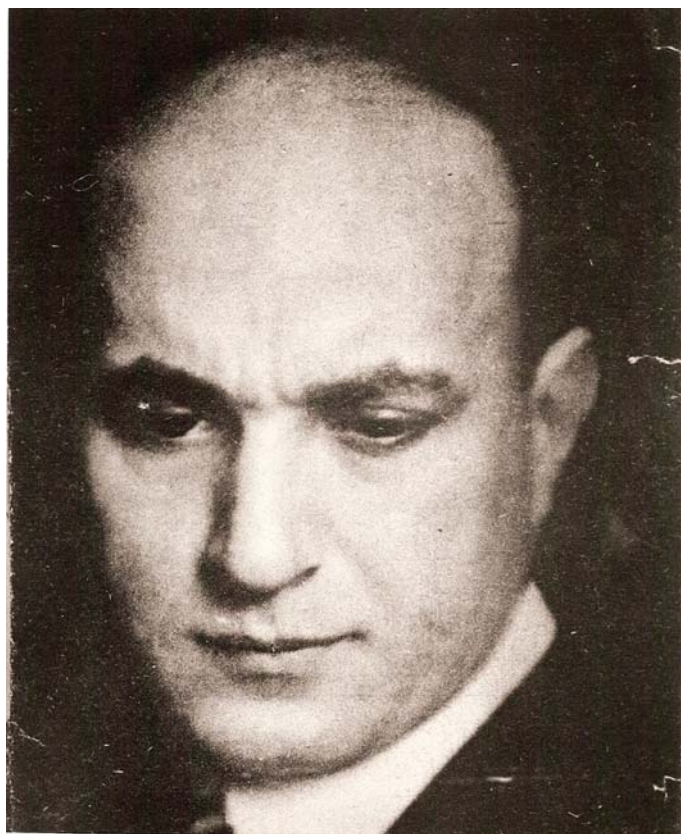
Obișnuite lecturilor, familiarizați cu cele scrise de George Călinescu, nu sunt străini de maniera lui în comunicarea ce ne îndeamnă să... privim și imagini. Arta sa de portretist, atât de puternic subliniată în romane, se dezvăluie seducătoare și în proza scurtă, în publicistică. Deci, iată studiul de fizionomie dedicat lui George Georgescu: „Câți ani să fi avut? Spre patruzeci, îmi închipui. Fotografiele făcute în străinătate, ca violoncelist, îl arată încă neexprimat fizionomic, asimetric. Acum era

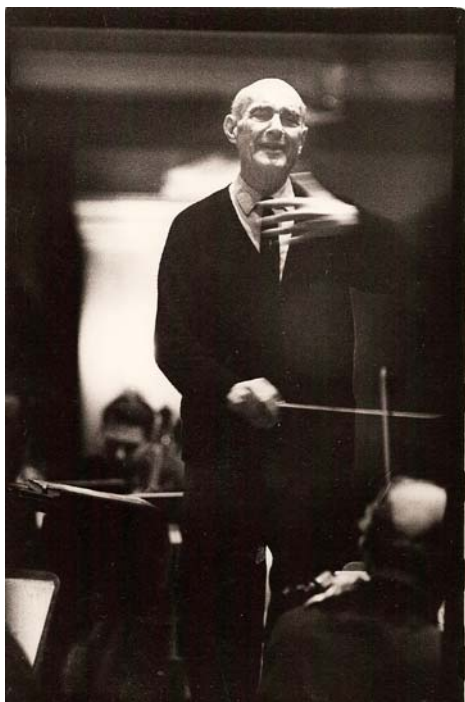
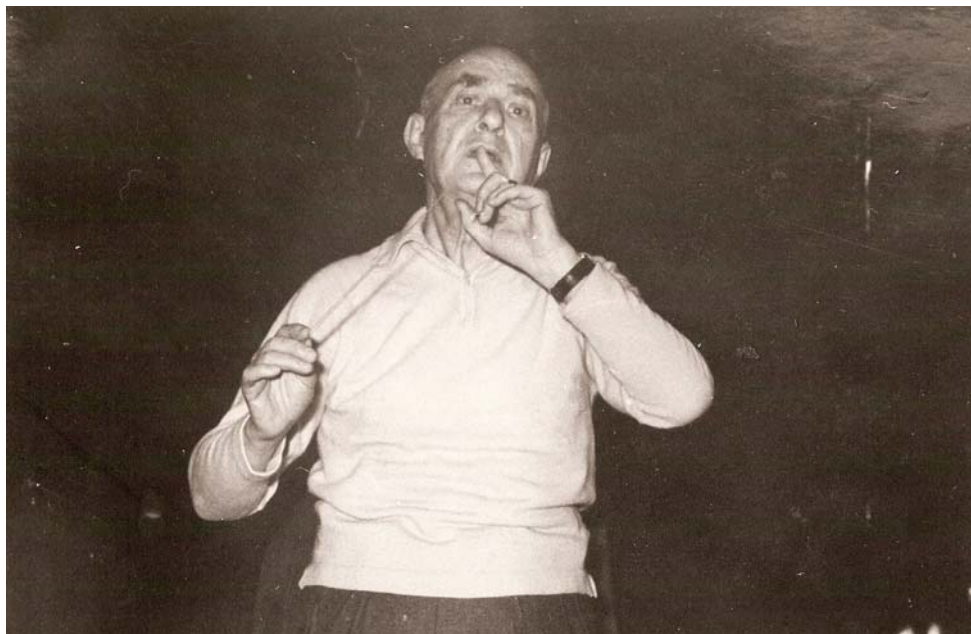
cu totul alt om. Linii feței erau rotunjite și lustruite, figura totuși prelungă, un bronz desăvârșit, o operă a unui artist din Renaștere. În ochi și în profilul viril ghiceai pasiunea rece, supusul unei discipline, sufletul mai mult persuasiv decât dominator... Fotografiele recente nu ne dau imaginea din urmă a lui George Georgescu... L-am văzut ultima oară la aniversarea lui Mihai Eminescu, când a venit la mine și mi-a spus: cum se vede că ești muzician! Dădea totuși cuvântului sensul subtil, cerebral. Ceva m-a surprins în profilul său, readus la lustruirea statuare și ovalul juvenil de altădată. Era aidoma lui Georgescu de acum 30 de ani...”

În sistemul portretistic al lui George Călinescu, după crochiul cu valoare plastică, urmează un al doilea nivel de descriere-cunoaștere, cel al acțiunii. Să urmărim astfel cum realizează, acum, zugrăvirea dirijorului: „...nu mânia numai bagheta, își compunea fața după valoarea emotivă a frazei, fiind sever, ori resemnat în fața soartei sale, iar la dezlănțuirile furtunoase, opunându-se cu umărul, împiedicându-le să ia proporții dezordonate. Acest fel de a fanda spre valul armonic era poate teatral, dar foarte sugestiv, util și pentru orchestrați, și pentru ascultători. Și, afară de asta, George Georgescu uimea pe toți prin profunditatea lui, cânta, cum a spus un prieten scriitor, din orchestră...”

Conturul muzicianului dirijor nu este însă doar prilej prilej de descriere, pentru scriitor, ci de asemănare cu personalități felurite, de la Vasile Pârvan „care făcea ideile să cânte”, la Caragiale, cel entuziasmat de Beethoven. Pentru că l-a convins de valoarea

sa, George Georgescu a rămas un preferat al lui Călinescu și, în consecință, este plasat cu afecțiune sub lupa melomanului observator:

„Cu timpul, George Georgescu și-a moderat gesticulația, iar în ultima vreme o redusese la sugestii, insinuații și schimburi complicitare cu executanții. Făcea astfel nu pentru că vigilența dirijorală îi scăzuse (niciodată nu a fost mai rafinată), ci pentru că executanții, unui îmbătrâniți cu ochii la bagheta lui, îi cunoșteau toate nuanțele, le prindeau la cel mai mic semn cu un devotament și o încredere oarbă. Se înțelegeau din priviri, toți mergeau la atac sub privirea unui strateg. George Georgescu era dirijorul pur, care se confunda cu Beethoven și cu Brahms și se găsea total exprimat în ei... George Georgescu - încheie Călinescu – a fost, nu încapă îndoială, un mare dirijor și nu pot să-mi închipui Filarmonica fără el. Cel puțin vreau să spun că fără el n-ar fi ajuns în forma de corp constituită.”

În această evocare datorată lui Călinescu se cuprinde și existența, cei tineri poate nu mai știu, unei integrale discografice cu simfoniile Titanului, pe care acum, după atâta vreme, ne-am dori-o restituită actualității, așa cum Ioana, fiica dirijorului, încearcă să o reconstituie cu ajutorul Societății române de Radiodifuziune, pe compact discuri. Dar cum spune autorul portretului, George Călinescu, „... soarta dirijorului mi se pare cea mai tristă. Trecându-se cu vederea că el este un alter ego al genurilor, el însuși un geniu în felul său, că fără el aceștia ar rămâne nedescifrați și muți, curate hieroglife, lumea îi uită cu repeziciune.”

Și totuși ar trebui să ne opunem neantului care înghite totul.

„În fața ori în incinta Ateneului – gândeste Călinescu fără ca propunerea sa

să fi avut vreo urmare în deceniile care au trecut – George Georgescu merită un bronz grandios care să sune, când îl lovești cu degetul, sonor ca și sufletul său.”

*

Să privim cu o autentică satisfacție faptul că marile orchestre simfonice bucureștene nu au trecut acum sub tăcere amintirea marelui maestru. Deschiderea stagiunii Filamonicii „George Enescu”, în prima săptămână a lunii octombrie, a invitat publicul la o seară dedicată acestui artist unic, în felul său, semnatarul multor evenimente antologice ale vieții muzicale bucureștene, cu reaudierea unor capodopere ale repertoriului simbolic dedicat Bucuriei și Păcii - **Fantezia pentru pian, cor și orchestră și Simfonia a IX-a de Ludwig van Beethoven**, în interpretarea dirijorală a lui Horia Andreescu, maestru de cor Ion Prunner, solist fiind pianistul Valentin Gheorghiu, artist ce a debutat în carieră sub bagheta lui George Georgescu în anii '40. Este un moment în care Casa Radio lansează și primul disc cu **Uvertura „Coriolan” și Simfonia a IX-a de Beethoven**, dirijate de Maestrul omagiat.

Tot în prima lună a stagiunii Orchestrei Naționale Radio, de asemenea, un întreg program simfonic reia succese ale repertoriului creat de-a lungul anilor de marele artist, sub genericul „*In memoriam George Georgescu*”. Concertul s-a desfășurat sub conducerea lui Cristian Mandeal, solistă Mihaela Martin, cuprinzând lucrări de referință, precum **Variațiuni de Brahms pe o temă de Haydn, Concertul nr. 5 pentru vioară de Mozart, Variațiuni și Fugă pe o temă de Mozart op.132 de Max Reger**.

Răzvan Dincă:

„Opereta pleacă pentru o stagiune întreagă în turneu”

**Adina
Dragomir**

Pentru că vechiul sediu al Operetei (una dintre sălile Teatrului Național) este în reparații capitale, pentru că noul sediu este deocamdată în stadiul de

proiect, Teatrul Național de Operetă își va juca spectacolele în această stagiune în alte spații din țară și străinătate.

Sediul Teatrului Național de Operetă „Ion Dacian” din Nicolae Bălcescu (în corpul clădirii Teatrului Național) a intrat în reparații, o dată cu renovarea întregii clădiri a Teatrului Național. Așa că Opereta deschide noua stagiune sub forma unui turneu național. Membrii teatrului își vor adapta spectacolele și le vor juca în alte orașe ale României și

în străinătate. Cât durează lucrările la noul sediu, Teatrul Național de Operetă va fi plecat prin țară.

Răzvan Dincă, directorul Operetei, ne-a spus într-un scurt interviu cum va arăta noua stagiune la Operetă și în cât timp se va termina noul sediu.

E o perioada grea pentru operetă?

Este una foarte grea. Opereta este în situația în care nu are sediu. Însă dacă până acum nu știam încotro s-o luăm, acum măcar știm că există un

plan și s-au legat de-așa natură lucrurile încât deja vedem beneficiile acestei lipse a spațiului. Primul beneficiu pe care eu îl văd este că vom avea un Turneu Național în zone importante ale României. Și publicul de acolo are dreptul să vadă spectacolele noastre. Suntem o instituție de interes național și dovedim asta nu numai prin montări de calitate, ci și prin reprezentativitatea din punctul de vedere al publicului.

Cum ați gândit acest turneu?

L-am gândit mergând pe săli care să permită deplasarea în condiții bune a spectacolelor teatrului. Pe de altă parte, am ales locurile și în funcție de public. Unde ar putea fi un public care să guste acest gen de spectacole. Anul acesta nu ne vom axa activitatea pe București, ci pe acest turneu în țară, în principalele orașe ale României. Avem de gând să facem un turneu serios. Vom pleca din București cu acele spectacole care se pot deplasa – “Paris, mon amour”, “Romeo și Julieta”, “Contesa Maritza”, “Maria de Buenos Aires”, “Liliacul”. Numai la opereta “Liliacul” trebuie să deplasăm 170 de persoane (orchestra, cor, balet, soliști). Întregul demers al Teatrului Național de Operetă implică o imensă desfășurare de forțe, atât în ceea ce privește numărul de persoane, cât și întreaga logistică și costurile.

Nu e mai costisitor decât dacă ați juca în București?

Finanțarea este obținută de la Ministerul Culturii. Noi, oricum, aveam cheltuieli lunare cu sediul, cu spectacolele, cu colaboratorii, aceleași cheltuieli în loc să fie făcute în București, vor fi făcute în străinătate.

Cam la ce sumă ajung?

Nu pot să vă dau o sumă exactă, dar nu sunt cheltuieli mai mari decât dacă am fi stat la sediu. În schimb, efortul actorilor este unul foarte mare. Oamenii nu ne recunosc pentru spectacolele-șușă, acelea făcute pe genunchi pentru a da bine pe scenă. Noi nu facem așa, ci vom merge prin țară cu toate decorurile care se pot deplasa, cu toate costumele, cu toți artiștii, vom întreprinde un turneu exemplar.

Cum veți juca?

Vom juca în week-end-uri. În

timpul săptămânii toată lumea va fi în București, unde va repeta. Așadar, la sfârșit de săptămână, în loc să jucăm la București, jucăm în deplasare.

Dar de repetat, unde repetați?

Repetăm la Sala Omnia, din fosta clădire a Senatului, care acum e a noastră, unde am organizat o scenă în interior și acolo facem repetițiile de ansamblu. Baletul va repeta în sălile de balet pe care le avem închiriate, iar soliștii vor avea și ei la dispoziție câteva cabine de studiu cu pian în care vor putea să repete în condiții decente. Unele dintre repetiții vor avea loc și în spații puse la dispoziție de Ambasada Slovaciei.

Cât privește noul sediu al Operetei?

Acesta va fi în spatele Bibliotecii Naționale a României, pe cheiul Dâmboviței. Va fi primul teatru construit în România după 1990. Este un teren de 11.000 de metri pătrați pe care a început construcția. Costul total al investiției se va ridica la aproximativ 11 milioane de euro, durata de execuție fiind, potrivit contractului, de

nouă luni. Și nu are niciun motiv să dureze o zi mai mult, pentru că există și bani, există și proiectul făcut și toate autorizațiile care se impun în acest sens obținute. Totul depinde exclusiv de modul în care noi vom gestiona această organizare, astfel încât să nu fim nevoiți să mergem în turneu în toate orașele țării, ci doar în cele mai importante.

Stagiunea s-a deschis la Constanța, pe 22 septembrie cu spectacolul „Contesa Maritza” și apoi, pe 25 septembrie, a fost la Timișoara cu “Romeo și Julieta”. În fiecare weekend, Opereta va continua drumul prin țară la Brașov, Sibiu, Târgu Mureș sau Craiova.

Pentru spectatorii din București, Teatrul Național de Operetă a pregătit o serie de evenimente muzicale, desfășurate în diferite săli de spectacole și spații neconvenționale, care vor fi anunțate în timp. Chiar și Festivalul “Viața e frumoasă” va avea loc.

Teatrul Național de Operetă se află pentru a doua oară în situația de a-și restructura în mod fundamental activitatea, după incendiul care a devastat sala Operetei în anul 2005.

Vioara lui Enescu s-a reîntors la sate

**Anamaria
Spătaru**

Despre terapia prin muzică se vorbește din cele mai vechi timpuri. În școlile din Grecia Antică și Egipt se credea că știința sunetelor și cea a vindecării erau sacre, iar cunoașterea lor era rezervată numai inițiaților. Se cunoaște puterea vindecătoare a sunetelor încă de pe vremea lui Pitagora, care numea vindecarea cu ajutorul sunetelor – purificare. El a conceput remedii atât pentru minte cât și pentru trup. Cu ajutorul unor instrumente adaptate de el, compunea o muzică specială care diminua “pasiunile inferioare”.

Conștient de acest lucru și alăturând pasiunea sa pentru muzică iubirii profunde de neam și țară, în timpul primului război mondial George Enescu a ales să fie un vindecător al sufletelor, utilizându-și muzica și vioara ca “medicamente”.

În zilele grele ale războiului, marele compozitor înfrunta condițiile grele de transport călătorind alături de oamenii simpli, pierzându-se printre ei cu vioara subraț, iar când ajungea într-un oraș întreba unde e spitalul și acolo spunea că vrea să cânte pentru răniți.

„Foarte mulți camarazi de oaste mi-au vorbit cu lacrimi în ochi de aceste concerte. Enescu trecea dintr-o sală în alta, răniții îi cereau să mai «zică» ceva și el le împlinea dorința, fericit că poate să le dea acest ajutor sufletesc. Cânta mai ales fragmente din Rapsodia Română și bieții soldați plângeau, gândindu-se probabil la satul, casa și familia lor” (fragment din “Amintiri” de Ion Manolescu, Editura Meridiane, 1962).

Dar Enescu nu făcea prin aceste gesturi decât să-și continue crezul, căci „în *ajunul Primului Război Mondial*, Enescu și-a mărturisit scopurile pe care le urmărea prin tot ce săvârșea. El dorea să slujească de îndrumător în viața artistică, să vadă răspândită muzica până în cartierele cele mai mărginașe, în provincie și la țară, prin serbări, șezători și societăți corale sau formații instrumentale.” (fragment din cartea “Povestea vieții lui

George Enescu”, de George Zbârcea, Editura Ion Creangă, București, 1982)

Au trecut mai bine de 100 de ani de atunci, iar rănilor poporului român nu mai sunt de ordin fizic. Cel puțin în ceea ce privește viața culturală, în special în așezările mai mici, suferința ține de bulversarea sistemului de valori, de lipsa de acces la literatură, artă, muzică de calitate.

Din insuficiența resurselor materiale sau chiar din lipsa informării, sunt oameni care nu ajung niciodată într-o sală de concert, nu au niciodată prilejul de a asculta muzica clasică și, cu atât mai puțin, au prilejul de a auzi *live*, un mare violonist, cum este Gabriel Croitoru, cântând pe o vioară de o inestimabilă valoare ce i-a aparținut lui Enescu - vioara *Guarneri del Gesù*, numită și “Catedrala”, ce se află acum în patrimoniul Muzeului „George Enescu”. Această vioară s-a reîntors, cu acest prilej, acolo unde s-a născut marele artist: în satul românesc. Gabriel Croitoru a cântat împreună cu pianistul Horia Mihail care a fost însoțit de unul dintre pianele sale călătore.

Primul turneu „Vioara lui George Enescu la sate” - o călătorie

muzicală prin sate din nordul, estul și sudul României - programat între 22 și 31 octombrie 2012 și organizat la inițiativa Radio România Cultural și Accendo - a venit să umple acest gol în opt localități rurale din județele Botoșani, Brăila, Ialomița și Călărași.

Gabriel Croitoru și Horia Mihail, după ce au trecut prin experiența de a cânta pe mari scene ale lumii, în orașe mari, la București la Sala Radio sau Ateneu, dar și în orașe mai mici ale țării, lipsite de viață muzicală, au avut acum bucuria de a duce muzica clasică mai departe, în locuri unde nimeni nu se gândește la ea, dar unde poate face foarte mult bine, așa cum făcea Enescu în urmă cu o sută de ani. În satele din România.

Programul concertelor a fost pe gustul tuturor, căci a cuprins piese de largă popularitate din literatura pentru vioară și pian - compozitori precum Camille *Saint-Saëns*, Jules Massenet, Dmitri Shostakovich, Fritz Kreisler, Pablo de Sarasate ș.a. au fost ascultați în cadrul recitalurilor.

Întreaga poveste a turneului pe www.vioaraluiescu.ro

A man with dark hair and a slight smile is playing a cello. He is wearing a dark, long-sleeved shirt. The cello is a rich reddish-brown color. The background is dark and out of focus. The text 'Unora le place... Bach!' is overlaid in large, bold, white letters.

***Unora
le place...
Bach!***

**Anamaria
Spătaru**

In martie 2012, violoncelistul Răzvan Suma, unul dintre cei mai activi muzicieni români, a susținut primul său turneu național solo, îndeplinindu-și astfel un vis drag stabilit încă din timpul anilor de studiu. Sub titlul *Vă place BACH?*, turneul a reprezentat o premieră în domeniul muzicii clasice: prima interpretare a unui artist român, într-un singur concert, a integralei suitelor pentru violoncel solo semnate de Bach.

Dat fiind succesul de care s-a bucurat, organizatorii – prin Asociația Culturală „Analia Selis” – au decis să prezinte cea de-a doua ediție a turneului între 2 octombrie și 7 noiembrie, la concertele din țară integrala suitelor pentru violoncel solo de Bach fiind transpusă într-o „poveste” vizuală prin proiecțiile multimedia realizate de Vadim Staver.

În toiul acestui maraton muzical, Răzvan Suma s-a oprit să ne răspundă la câteva întrebări:

Cum e în aceste turnee ?

Nu mă simt niciodată singur. Starea de turneu este în permanentă comunicare cu organizatorii, cu presa, cu familia, cu publicul sau cu violonceliștii interesați de informații profesionale. Există avantaje în a pleca singur, dar și dezavantaje. Primele ar fi că deciziile importante le iau eu și sunt responsabil pentru ele. Dezavantajele survin atunci când acele decizii nu sunt cele mai fericite, iar responsabilitatea este tot a mea.

Cel mai bun prieten, în această situație, este propriul violoncel. Ce ne puteți spune despre instrumentul care vă însoțește?

Adolph Maucotel este creatorul acestui instrument, construit în 1849. Este un instrument foarte bun și foarte special. Achiziționat de Fundația Musicha din San Sebastian, mi-a fost dat în folosință pentru un timp. Având în vedere că această fundație îmi este și managementul pentru Europa de vest și America de Sud, sper să rămână la mine cât mai mult timp.

De ce integrala suitelor pentru violoncel de Bach? Din ambiția de-a fi primul român care le cântă în același concert?

Cred că ambiția este mai mult în fața mea. Am vrut să văd dacă pot trece de un zid care părea mult prea mare pentru mine - Integrala Suitelor pentru violoncel solo de Bach. Iată că l-am trecut o dată, iar acum mă duc spre un alt obstacol, poate și mai înalt - plusez cu Variațiunile Goldberg.

Ce înseamnă pregătirea pentru un astfel de concert?

Poate că pare de necrezut, dar cred că ar putea fi asemănată cu pregătirea pentru maraton. Prima propunere pentru numele turneului era „Bach Maraton”, foarte sugestiv pentru mine. A rămas „Vă place Bach?” după lungi runde de negocieri. Satisfacția după fiecare concert este inegalabilă, niciun alt repertoriu neoferindu-mi ceva mai special.

Recitalul durează mai mult de 2 ore. Nu v-a fost teamă că publicul va ceda?

Am încercat să aduc și public neavizat în sălile de concerte și m-am gândit să le ofer două arte îngemănate printr-un spectacol multimedia - muzică și proiecții video relaționate artistic. Sper să le placă mult și să revină și la alte evenimente muzicale. Au existat multe întâlniri între mine și Vadim Staver, în care am decis împreună ce vrem să spunem. În momentul în care crezi cu adevărat în talentul celui de

lângă tine, e bine să-i lași creativitatea să se desfășoare, fără opreliști.

Este publicul iubitor de clasic pregătit pentru aceste abordări neconvenționale?

Categoric, da. Trăim într-o societate care cere permanent diversitate, iar noi, artiștii, trebuie să ne mulăm pe cerințele lor. Păstrând direcția unei nișe, putem să ne abatem de la lipsa diversității, nedorind în niciun fel să sugerez nonvaloarea. Au trecut peste noi vremuri care nu i-au lăsat pe artiști să se manifeste. Poate dacă o făceau la momentul unei evoluții gradate, poate acum vorbeam de o „revenire” la recitalul clasic, la „one man show”.

În urma primei părți a turneului s-a editat un CD, și el o premieră în România, fiind prima înregistrare completă a integralei suitelor pentru violoncel de Bach. Cum a fost el primit?

Răspunsul la această întrebare mă pune într-o poziție ingrată, fiind foarte subiectiv. La fel de subiectiv este și faptul că, de obicei, criticile levitează undeva în jurul celui criticat, netangential cu el, de aceea nu prea știu decât partea plăcută a lucrurilor. A fost o muncă titanică, sper să placă mult cd-ul. Cu siguranță conține doar energii pozitive.

După un proiect așa ambițios, la ce să ne mai așteptăm?

Nu am nimic concret în minte, poate o altă întrebare. Vă place...?

Turneul **Flautul de Aur**

vrăjește
din nou
melomanii
din toată
țara în
luna
noiembrie

**Anamaria
Spătaru**

Nimic nu ne relaxează și nu ne împacă mai lesne și mai curat decât sunetul prietenos și cald al flautului. Terapia prin sunet este un fapt cunoscut de către asiatici și recunoscut de psihologii europeni și americani în zilele noastre, motiv pentru care sunetul de flaut a devenit astăzi omniprezent” (Ion Bogdan Ștefănescu)

Este binecunoscut faptul că un instrumentist, oricât ar fi de talentat,

dacă nu este ajutat de instrumentul său, nu va reuși niciodată să ofere publicului momentele de mare emoție în care sunetul, percutant, curat și clar, ajunge direct la sufletul celor ce îl ascultă.

Pentru un artist precum Ion Bogdan Ștefănescu, un împătimit al muzicii de orice fel, care interpretează cu aceeași ușurință „BaRock, ba clasic”, bucuria de a deține un flaut de aur produs de celebra fabrică japoneză Muramatsu este atât de mare încât artistul a dorit să îl arate și să încânte cu muzica sa spectatorii din toată țara. Așa a decis să plece la drum, chiar de două ori într-un an, împreună cu pianistul Horia Mihail, într-o aventură muzicală cu titlu de poveste: *Turneul Flautul de Aur*. Cele două ediții au aceeași organizatori: Radio România Cultural și Accendo, instituții

care au oferit publicului din România și alte povești muzicale cu ar fi turneele „Pianul Călător”, „Duelul Viorilor”, „Cele trei dive”.

Dar flautul de aur Muramatsu s-a dovedit a fi de fapt “flautul fermecat”, căci sonoritățile instrumentului lui Ion Bogdan Ștefănescu au vrăjit fiecare spectator ce a avut norocul să-l asculte la prima ediție a turneului, desfășurată în perioada 25 aprilie-7 mai, în cinci orașe din România. Turneul a fost o adevărată cruciadă pentru promovarea acestui instrument mai puțin popular, flautistul fiind neobosit în a vorbi despre flautul său sau despre repertoriul dedicat, atât studenților cât și presei. La inițiativa sa a fost organizată, în cadrul turneului, și o expoziție de flaute, din dorința de a schimba mentalitatea și

”

**Simt că românii vor
și merită să asculte
muzică clasică. Au
o educație generală
datorită căreia simt
nevoia de lucruri
frumoase, de bună
calitate.**

obișnuințele celor ce decid să studieze acest instrument.

La prima ediție, cei doi instrumentiști au parcurs un repertoriu ce a pornit de la simplitatea lui Bach și Mozart, trecând prin romantismul lui Dvorak, apoi sonoritățile și armoniile sofisticate ale lui Poulenc, ajungând apoi la contemporani precum Taktakishvili și Mower, reușind să atragă prin calitatea interpretării aprecieri pozitive din partea publicului, dar și a criticii de specialitate: *“În realitate, caratele calității le acordă cei doi muzicieni performeri, flautistul Ion Bogdan Ștefănescu și pianistul Horia Mihail pe parcursul unui recital de impresionantă diversitate stilistică, susținut în Studioul din strada Berthelot; Sonata în La minor de Francis Poulenc a fost definită în esența spiritului cameral al acestei creații,*

de la suplețea dialogului la transparența timbrală ce agrementează nonșalanța unei conversații lipsite de probleme.” (Dumitru Avakian)

În urma marelui succes de public și a entuziasmului celor doi muzicieni dobândit după aceste întâlniri muzicale excepționale, răsplătite de fiecare dată cu aplauze îndelungi, a doua ediție a turneului Flautul de Aur este programată în perioada 6-17 noiembrie la Bacău, Iași, Baia Mare, Cluj Napoca, Târgu Mureș, Sibiu, Chișinău. Același repertoriu atractiv va fi prezentat de cei doi mari muzicieni și publicului din aceste orașe. De fapt, decizia continuării proiectului este explicată de Ion Bogdan Ștefănescu astfel: *„Simt că românii vor și merită să asculte muzică clasică. Au o educație generală datorită*

căreia simt nevoia de lucruri frumoase, de bună calitate. Publicul nostru este minunat. Suntem niște artiști foarte fericiți din punctul ăsta de vedere. Prin alte părți publicul e destul de glacial”.

Dar cum ar fi putut rămâne indiferenți melomanii la sunetul acestui instrument, dacă până și zeii se desfătau cu sunet de flaut și, tocmai de aceea, l-au dăruit oamenilor pentru ca, prin sunetul lui, să se păstreze o legătură directă între ei și muritori. Iar legătura între public și muzica lui Ion Bogdan Ștefănescu, intermediată de prețiosul flaut Muramatsu nu a întârziat să se producă, artistul reușind să dea viața sunetelor cu o bucurie extraordinară și cu profunda recunoștință pentru instrumentul său pe care îl consideră: *„Esențial. Este oglinda sufletului. Se contopește cu interpretul!”*

Luiza Borac:

*„Muzica este o forță
care ne leagă
și care ne încălzește
sufletele”*

**Mihaela
Fulgeanu Matei**

O zi dragă femeilor, 8 martie, o zi în care doamnele și domnișoarele au fost sărbătorite, o zi specială pentru Filarmonica Pitești, pentru că pianista Luiza Borac a revenit pe scena instituției de concerte piteștene, alături de orchestra simfonică și dirijorul Bogdan Vodă. Pentru autenticitatea gândurilor sale, pentru frumusețea sufletului și pentru bucuria inimii, redăm interviul luat, înainte de repetiția generală la 8 martie 2012, în culisele Casei de Cultură a Sindicatelor, acolo unde se țin toate concertele Filarmonicii Pitești.

Bună ziua, doamnă Borac și bine ați venit!

Bună ziua, vă mulțumesc, ca de obicei, pentru primirea extraordinară pe care mi-o face Piteștiul și, într-adevăr, este un cadou foarte frumos pe care îl percep din partea orașului Pitești, orașul în care m-am născut, chiar de 8 martie să fim împreună.

Aici voiam să ajung, da.

Este un cadou frumos pe care ni-l face filarmonica cu acest program minunat, mai romantic, o seară romantică alături de Johannes Brahms este greu de imaginat, iar concertul pregătit pentru această seară este poate regele concertelor romantice pentru pian și orchestră. De aceea, cred că este un cadou minunat pe care J. Brahms și orașul Pitești îl fac ascultătorilor de astăzi și ne bucurăm să fim împreună în această zi deosebită.

Și un cadou pe care implicit și dvs. îl faceți prin prezența dvs. la Pitești.

Sigur. Pentru că este o seară prin care Filarmonica Pitești, dirijorul Bogdan Vodă și eu ne vom adresa, prin unde inimilor, ascultătorilor din Pitești și nu numai lor, publicului care ne susține de fiecare dată.

Special pentru 8 martie ați ales un astfel de program? Dvs. l-ați gândit, l-ați propus?

Eu l-am gândit, am sperat să se potrivească cu programul stagiunii Pitești și iată că zănele acestei zile au vrut să se îndeplinească așa.

Cum regăsiți Piteștiul la un an și ceva

de când ați concertat cu filarmonica? Bineînțeles că astăzi am nimerit într-o zi minunată, avem o zi însoțită, iar Piteștiul este în haine de sărbătoare. Este un peisaj extraordinar afară, cu chioșcuri cu flori, centrul este inundat de florile primăverii și cred că într-o lume computerizată, și materială, și-n secolul vitezei supersonice, cred că este important să nu pierdem acest element romantic pe care ni-l oferă această zi și pe care piteștenii îl sărbătoresc foarte intens și foarte festiv. Este o bucurie extraordinară uzuală să vezi așa ceva, bineînțeles este ziua internațională a femeii. Poate că în unele spații culturale această tradiție s-a mai pierdut în vederea modernității, dar la noi, în România, această zi este prin definiție sărbătorită și chiar pusă în practică, un prilej minunat să mă plimb prin Pitești astăzi, în soare și printre flori.

Poate aveți ocazia să veniți când se desfășoară Simfonia Lalelelor, să vedeți florile în adevărata lor splendoare.

Da, abia aștept.

În aprilie. Chiar ați primit astăzi nu o lălea, ci o garoafă din partea domnului primar Tudor Pendiuc, o surpriză pe care a făcut-o astăzi oferind flori și în instituțiile de cultură.

Așa este, am fost uimită să văd acest gest din partea primarului Piteștiului, de a acorda doamnelor filarmonicii aceste flori. M-am bucurat să mă număr și eu printre ele.

Chiar erați la sediul filarmonicii.

A fost să mă număr printre destinatarele garoafelor. Un moment frumos azi dimineată.

Îndrăznesc să spun că reveniți acasă. V-ați născut la Pitești, toată lumea știe. Așa este.

Am spus-o: Luiza Borac, o piteșteancă printre piteșteni. Cât timp ați stat în Pitești?

Nu foarte mult, mărturisesc că după nașterea mea aici părinții s-au mutat cu serviciul în alt oraș, Râmnicu Vâlcea, unde am crescut.

Da, dar pe certificatul de naștere scrie Pitești!

Absolut. În toate părțile lumii unde trebuie să completez locul nașterii scriu Pitești. Și chiar ajungând la hotel, aici, în Pitești, m-am surprins, am scris Pitești și am spus: „o, chiar sunt în Pitești!”. Ceva deosebit. Am fost foarte mândră să aud acum câțiva ani de filarmonică. Unchiul meu, Alexandru Pălăgeșu, mi-a vorbit despre activitatea filarmonicii din Pitești cu atâta entuziasm și admirație față de programele deosebite și de faptul că există un public iubitor de muzică clasică în Pitești, un public meloman care-i susține pe muzicienii filarmonicii prin prezența lor la concert și prin aplauzele lor și m-am bucurat să aflu că acest lucru se întâmplă chiar în orașul meu natal.

Și ați avut ocazia să vă convingeți pentru prima oară când ați concertat în 30 septembrie 2010, dirijor fiind Tiberiu Oprea.

Da, corect, în deschiderea stagiunii 2010.

A fost o onoare pentru filarmonică să deschideți stagiunea.
La fel. La fel.

Și atunci ați văzut publicul, ați văzut cum reacționează și cât de dornic este de muzică.

Da, minunat. Cred că puține filarmonici din țară se pot lăuda cu acest lucru, o sală atât de mare să fie plină cu spectatori entuziaști atât de des.

Și filarmonica nu are decât cinci ani.

Aproape. În mai împlinește cinci ani!

Într-adevăr! Deci cinstele celor care pun toată inima, și tot timpul, și tot devotamentul lor pentru a fi un motor pentru această filarmonică! Așa cum spuneam, lumea are nevoie de foarte multe lucruri materiale, dar și de cele sufletești, iar muzica este o forță care ne leagă și care ne încălzește sufletele.

Ați plecat la un an din Pitești, v-ați dus la Vâlcea, ați absolvit Liceul de Artă de acolo, Conservatorul de la București, dar și Conservatorul din Hanovra.

Da, Hanovra.

Hanovra, Germania. Știu pentru că m-am documentat.

Da, observ. (râde, plăcut impresionată).

Cum ați perceput profesionalismul dascălilor de aici față de cel din Germania?

Ce asemănări sunt, ce diferențe? Pentru că ați putut să vă dați seama.

Da. Școlile românești de muzică erau și cred că sunt foarte puternice! Deci, am avut o bază pianistică foarte stabilă, foarte puternică, iar studiile din Hanovra au completat ceea ce asimilasem în București. Muzicienii români pleacă în străinătate, întotdeauna sunt întâmpinați cu respect, pentru că sunt foarte mulți cântăreți, instrumentiști, dirijori de orchestră care s-au făcut remarcați în afara României prin talentul ieșit din comun, dar și

prin dăruirea și munca asiduă.

Pentru a ajunge la o asemenea performanță.

De aceea mi-a fost ușor. Mi-a fost greu în timpul studiilor. Eu am plecat la București la vârsta de nouă ani, profesoara mea din Râmnicu Vâlcea, Dumnezeu s-o ierte, Irina Șațchi, a avut generozitatea de a spune când aveam nouă ani: „Eu nu mai pot s-o învăț nimic, ea trebuie să meargă mai departe...”

Știe tot! Mai rar asemenea profesor care să recunoască.

Da, sunt puțini profesori capabili să spună o asemenea frază, pentru că lecțiile de pian sunt ceva individual, ceva personal, te legi de copilul pe care-l crești muzical și este mai rar să poți să îi dai drumul cu atâta generozitate. Îi mulțumesc și acum.

Îi sunteți recunoscătoare pentru că v-a învățat tainele pianului.

Exact, da.

De ce dintre toate instrumentele ați ales pianul?

Așa s-a potrivit, părinții erau melomani, sunt și acum vizitatori, public entuziast al Filarmonicii Râmnicu Vâlcea, nu pierd niciun concert. Au iubit muzica din tinerețe, a fost o pasiune care i-a legat, o pasiune comună și de mică am crescut cu discuri în casă, cu *Simfoniile* de Beethoven și *Lacul Lebedelor* de Ceaikovski, auzeam încă de la doi, trei, patru ani, au cumpărat o pianină pentru educația muzicală a copiilor, dar fiindcă era această pianină în casă, eu căutam notele melodiilor pe care le auzeam pe discuri.

Pe suportul discografic.

Da, și astfel încât, într-o zi, o profesoară

de pian apropiată familiei mele, auzind, observând acest lucru, a spus că trebuie neapărat să primesc lecții de pian.

Și așa ați ajuns să studiați acest instrument. Cum a fost primul concert? La ce vârstă?

La vârsta de șapte ani, am participat la concursul „Lira de Aur” de la Suceava, obținând Premiul I. Îmi aduc aminte și acum de emoțiile foarte mari pentru un copil de șapte ani pe o scenă mare.

În fața atâtor oameni.

Da, nu se uită. Îmi aduc aminte de aceste emoții, nu se uită, dar, bineînțeles, și primul contact cu această meserie și mi-a plăcut foarte mult, au fost emoții, dar a fost și o bucurie care m-a justificat să merg mai departe.

Și apoi au urmat sute și sute de concerte, premii, diplome peste diplome, culminând cu acel Oscar al muzicii, dacă putem să îi spunem așa, premiul pe care l-ați luat în Marea Britanie, la BBC.

Da, este un premiu care pe mine m-a făcut deosebit de fericită, pentru că era în primul rând vorba de George Enescu, despre muzica marelui Enescu, celui mai mare compozitor al nostru, care încă este necunoscut. În ultimii ani, marele Yehudi Menuhin spunea că „Enescu este absolutul, comparat cu el și eu însumi și alții rămânem foarte în urmă” și tot el spunea că „vremea lui va veni”, a început să vină vremea lui, nu este încă atât de cunoscut pe cât ne-am dori, dar, totuși, lucrările lui au început să se cânte. Anul trecut a fost montată din nou opera *Oedip*, în Bruxelles, un eveniment remarcabil. Și acest premiu a venit după un proces complex de jurizare. Acest disc a ajuns în faza finală, a fost votat on-line de ascultători, cei care au votat muzica. Deci, au fost peste 40 000 de ascultători care au votat on-line muzica lui Enescu, o victorie a lui Enescu!

Și mândria dvs. ca român.

Exact.

Dar Enescu s-a făcut cunoscut și prin festivalul care îi poartă numele.

Absolut. Absolut.

Unde vin atâția oameni de marcă, și instrumentiști, și dirijori, și compozitori.

Care au luat contact prin intermediul acestui festival cu lucrările lui Enescu și le-au putut prezenta mai departe publicului din alte părți. Așa este.

Dintre toate CD-urile pe care le-ați

imprimat, care vă este cel mai drag?
Acesta?

Bineînțeles, George Enescu, sunt de fapt trei, un album dublu cu *Sonatele* de Enescu și alte lucrări, dar și un disc simplu. Deci în total trei. Trei discuri cu lucrările lui Enescu.

Pentru cititorii care nu știu, dvs. aveți un CV remarcabil.
Mulțumesc.

Așa este.
Și Filarmonica Pitești se conturează.

Noi suntem mici. Mai avem mult de muncă. Suntem optimiști, chiar în vremuri de criză.
Da.

Dintre pianiștii noștri care v-a fost model? Ce mentor ați avut?
Cu siguranță Valentin Gheorghiu.

Care a cântat și la Pitești, de două ori cu orchestra și cu doamna Roxana Gheorghiu, în recital.

Un talent extraordinar, un caracter nobil, un domn al pianului! Prima dată când l-am ascultat, a fost o înregistrare radio, nu știam cine cântă, era *Concertul* de Grieg și n-am putut să mă mișc de lângă aparatul de radio! Apoi, mai târziu, ani mai târziu, l-am cunoscut, am interpretat și concertul său pentru pian și orchestră, o lucrare foarte bună, am câștigat un concurs la Iași cu concertul Domniei Sale și este unul dintre pianiștii noștri cu care ne mândrim.

V-ați dori să interpretați cu Valentin Gheorghiu un concert la patru mâini?
Sigur că da. Sigur că da.

Poate ne gândim și se regăsește în viitoarea stagiune a Filarmonicii.

Sau concertul compus de Valentin Gheorghiu. Este o lucrare într-adevăr fenomenală, care se cântă rar. Știu că, de câte ori ne întâlnim, îmi aduce aminte acest lucru și i-am spus: „Maestre, într-o zi vom repeta”.

Și cu alți interpreți, cu alți dirijori, cu cine ați mai colaborat?

Cu Horia Andreescu. Este o colaborare de mulți ani care ne umple de bucurie de fiecare dată. Este un mare artist și am colaborat foarte bine. A fost un proiect în 2006, cu *Concertul* de Schuman, aici aduc o laudă Orchestrei Naționale Radio din București, erau 45 de grade multe săptămâni de-a rândul, sistemul de aer

condiționat se stricase, instrumentele nu mai răspundeau, era foarte greu, se lucra scăldați în apă, era foarte greu și s-a pus problema dacă să se continue acest proiect. Totuși, nu au plecat, au stat și-au terminat de înregistrat proiectul pe care îl aveam împreună alături de Horia Andreescu și m-a impresionat această dăruire față de muzică atât a maestrului Andreescu, cât și a Orchestrei Naționale București.

Sunt artiști care au vrut să-și ducă la final visul.
Da.

Să rămână ceva în urmă.
Așa este.

Vă mulțumesc pentru faptul că ați acceptat acest dialog și vă rog să adresați câteva cuvinte în calitate de piteșteancă.
Sigur.

Dar și de artist remarcabil, pianista de renume internațional Luiza Borac, publicului piteștean.

Publicului meloman, care ne susține de fiecare dată, multe ore de muzică frumoasă în continuare și urările de dragoste și de bine!

Wolfgang Amadeus Mozart

în universul cameral al duo-ului pianistic

**Dr. Corina
Raducanu
Cercetător
post-doctoral
Bursier MIDAS**

Pianul este instrumentul asupra căruia numeroși compozitori și-au manifestat spiritul creator. Din Baroc și până în zilele noastre, parcurgând toate curențele stilistice din istoria muzicii, pianul a fost un răsărit al compozitorilor, puțini fiind aceia care nu i-au dedicat măcar o lucrare. Compozitorii care s-au apropiat de universul pianistic îndeaproape au fost la rândul lor pianiști și chiar pianiști străluciți. Cunoscând instrumentul, posibilitățile și evoluția sa de-a lungul timpului, și-au dorit permanent să valorizeze și să depășească resursele acestuia, să-i găsească noi valențe, noi sonorități și mai ales să-l orchestreze. Și astfel au prins viață lucrările și opusurile pentru pian la patru mâini și două pian.

Cum transformi un pian și doi oameni într-o orchestră?

Lucrările pentru pian la patru mâini presupun de la bun început o gândire de tip orchestral a pianului. În același timp impun o regândire a spațiului și a tehnicii pianistice astfel încât desfășurarea a doi pianiști în fața aceleiași claviaturi să devină un firesc muzical. Deși claviatura este divizată, iar rolurile, registrele și timbralitatea instrumentului sunt împărțite între pianiști, între două personalități diferite, aceștia trebuie să refacă și să redea unitatea instrumentală. Pentru a forma un duo de valoare este necesar ca cei doi

pianiști să fie compatibili din mai multe puncte de vedere. În primul rând este necesară o gândire muzical-interpretativă asemănătoare bazată pe principii muzicale comune ce au ca substrat un nivel solid și egal al culturii muzicale și generale. Apoi, tehnica pianistică trebuie să aibă același grad de dezvoltare pentru crearea unui tușeu omogen și premisa adaptabilității la situații tehnice noi. Nu în ultimul rând, aceștia

trebuie să rezoneze la nivel uman, să aibă o comunicare foarte bună și să fie mereu în căutarea unității în gândirea muzical-artistică. Duo-ul pianistic, ca de altfel orice formulă a muzicii de cameră, dezvoltă pianistica și personalitatea muzicienilor.

O tradiție a duo-ului pianistic și a lucrărilor dedicate acestui ansamblu, ce continuă până în zilele noastre, este începută la sfârșitul secolului XVIII. Din compozițiile

timpurii existente stau mărturie cele 6 sonate de Johann Christian Bach (1735-1782), 4 sonate sau duete pentru 2 artiști la un piano-forte sau clavecin de Charles Burney (1777) și lucrarea *Il Maestro e il Scolare* de Joseph Haydn (1778). Există lucrări pentru duo-ul sau duetul pianistic încă din perioada Barocă, în creația compozitorilor Thomas Tomkins (1572-1656) și Nicholas Carleton (1573-1630). **Wolfgang Amadeus Mozart** este printre primii compozitori ce au dedicat pianului lucrări pentru duo-ul pianistic. În literatura de specialitate pentru pian la patru mâini, creația lui Mozart se remarcă printr-o evoluție continuă pe parcursul întregii vieți. Aceasta cuprinde un număr de șase sonate, din care una pentru două pianе; o *Temă cu variațiuni*, o *Fugă pentru două pianе* KV 427, un *Concert pentru două pianе și orchestră* KV365 și un *Concert pentru trei pianе* KV242.

Prima lucrare pentru patru mâini este Sonata în *Do major* K19d, compusă la vârsta de 9 ani (1765) la Londra. Prima audiție a avut-o la Londra în interpretarea compozitorului și a surorii sale în anul 1765 la Hickford's Great Room în Brewer Street-Londra, la un clavecin cu două manuale. Dintre lucrările de tinerețe ale compozitorului ea este singura care a supraviețuit. Deși de dimensiuni reduse, este foarte interesantă din punct de vedere pianistic, deoarece sub o aparentă simplitate se ascund anumite problematice de ordin tehnic puse duo-ului pianistic. Fiind o lucrare fără autograf a cărei prime ediții a apărut în anul 1780 la o editură pariziană, originalitatea acestei lucrări este încă discutată de specialiști.

În documentele vremii și în scrisorile compozitorului prima lucrare atestată pentru pian la patru mâini apare a fi Sonata KV381. Astfel, sonatei KV19d îi urmează Sonatele KV381 în *Re major* și KV 358 în *Sib major*, compuse la Salzburg între anii 1772-1773/1774. Cele două sonate au fost publicate zece ani mai târziu la Viena. Cercetarea scriiturii acestor sonate demonstrează asimilarea limbajului galant al stilului vremii. În aceeași măsură oglindesc măiestria cu care compozitorul așează în pagină și pe claviatură limbajul specific duo-ului pianistic. O lucrare inedită este Concertul pentru trei pianе și orchestră în *Fa major* KV 242, compus în anul 1776, supranumit și Concertul Lodron, o comandă a contesei Antonia Lodron. Anul 1779 aduce la lumină Concertul pentru două pianе și orchestră KV365 iar în 1781 va compune la Viena Sonata pentru două pianе în *Re major* KV 448.

Stilul concertant este mereu prezent în lucrările sale, trăsăturile specifice fiind ușor recunoscutibile: melodia cu relief aproape vocal, de o simplitate și un rafinament aparte; frazările cu accente jucăușe și subtilități interpretative; pasajele sclipitoare au nevoie de un sunet cristalin realizat cu elasticitate în atac și agilitate de către pianist; culorile armonice adâncesc firescul oricărei linii melodice; pasajele de virtuozitate încununează geniul pianistic mozartian. Perioada vieneză a compozitorului include și două lucrări neterminate (*Allegro* KV 357, datat 1788, însumând 98 de măsuri și *Andante* KV 355, datat 1791, de 158 de măsuri) ce sunt privite ca Sonata pentru duet în *Sol major*. Ele au fost completate de primul editor al acestora, Johann Anton André și apoi de editorului Ediției complete Wiener Urtext – Robert D. Levin. Creației vieneze i se alătură sonata KV 497 în *fa minor* compusă în vara anului 1786 și publicată un an mai târziu. Ascultând sonata și analizând-o putem observa în începutul acesteia similitudini și caracteristici ale începuturilor unor simfonii sau lucrări mozartiene. *Andante*-le sonatei își găsește corespondentul în *Andante* din sonata pentru pian KV 333 și în *Larghetto* din cvintetul de suflători cu pian KV 452. Tot în perioada vieneză, în 1786, au fost compuse și *Variațiunile* KV 501, pe o temă originală. Și această lucrare are corespondențe muzicale cu alte lucrări mozartiene, elementele stilistice și spiritul comic aparținând lumii lui Papageno din opera *Flautul Fermecat* sau finalului din Concertul KV 453 pentru pian și orchestră în *Sol major*. Ultima sonată mozartiană pentru pian la patru mâini este sonata KV521 în *Do major* compusă la Viena între anii 1786-1787.

Privind cronologic creația mozartiană vom observa că această ultimă sonată pentru pian la patru mâini este scrisă în aceeași perioadă cu operele *Nunta lui Figaro*, *Don Giovanni* și Concertele pentru pian și orchestră KV491, respectiv KV503. Aceste alăturări au influențat, prin simbioza unor elemente ale stilului concertant cu cel operistic, scriitura și întregul stil al sonatei. În seria lucrărilor pentru pian la patru mâini intră inclusiv două adaptări mai puțin obișnuite: piesele pentru *Clockwork organ* în *fa minor* KV594 și KV608, compuse în 1790 și 1791. Astfel se încheie lista creațiilor lui Wolfgang Amadeus Mozart dedicate

duo-ului pianistic. Ea deschide drumul unei literaturi muzicale bogate continuată de *Ludwig van Beethoven*, *Franz Schubert*, *Robert Schumann*, *Frederic Chopin*, *Franz Liszt*, *Johannes Brahms*, *Edward Grieg*, *Sergei Rachmaninov*, *Dimitri Shostakovich*, *Antonin Dvorák*, *Cesar Frank*, *Erik Satie*, *George Bizet*, *Claude Debussy*, *Maurice Ravel*, *Francis Poulenc*, *Béla Bartók*, *György Ligeti*, *George Enescu*, *Constantin Silvestri*, *Dinu Lipatti* și în muzica românească contemporană de *Laura Manolache*, *Dan Dediu* ș.a.

Mozart este un caz unic în istoria muzicii, datorită unui stil personal extrem de bine conturat și printr-o expresie în permanentă transformare, în care regăsim balansul permanent între tandrețe, gingășie, noblețe și profunzime a ideilor. Toate aceste elemente formează un tot unitar. Diferența dintre o temă veselă, spontană și una adâncă, filozofică, încărcată de dramatism este dată de proporția timbrală pe care o realizează compozitorul și de articulația frazal - expresivă.

Viziunea estetică mozartiană se integrează viziunii estetice a Clasicismului dar, în același timp se singularizează în cadrul ei. Mozart este perceput ca un compozitor eminent clasic, însă în creația sa găsim germeni ai *Romantismului*, subordonări ce aparțin epocii anterioare – *Barocul* – sonorități și combinații timbrale ce pot fi extrapolate către *Impresionism* și chiar *Expresionism*. Wolfgang Amadeus Mozart a putut să aibă viziunea *Romantismului* și a preferențelor acestuia, realizând sonorități, a căror culoare, expresivitate și substanță timbrală depășesc cu mult nivelul de înțelegere al perioadei clasicismului. Elementul stilistic principal care caracterizează în ansamblu creația mozartiană este tinerețea și prospețimea fiecărei idei tematice, simțită în special prin raportarea la profunzimea acesteia. Un asemenea echilibru între glumă și seriozitate nu întâlnim la nici un alt compozitor.

Mozart lasă senzația că temele sale sunt concepute în modul în care se concep culorile, prin combinarea unor elemente inițiale și prin *derapajul* către o anumită culoare sonoră, pentru a obține o stare aparte, toată această concepție estetică fiind reliefată în creații artistice ce aparțin unei epoci în care cuvântul de ordine era și este atât *obiectivarea sentimentului*, cât și exprimarea *fanteziei în rigoare*.

CELE TREI DIVE

CONCERT DE CRĂCIUN

Vineri | 21 decembrie 2012 | ora 19

ADINA NIȚESCU

soprană

RUXANDRA DONOSE

mezzo-soprană

TEODORA GHEORGHIU

soprană

ORCHESTRA NAȚIONALĂ RADIO

Dirijor: Tiberiu Soare

You Tube *HD*

www.youtube.com/filarmonicapitesti

